

**КОМЕРЦИЈАЛНА
БАНКА**

БАНКА ПОСЛОВНОГ СВИЈЕТА

Будва 086 - 451 - 471
Подгорица 081 - 234 - 380
Бар 085 - 313 - 893

ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА XXXI • БРОЈ 484. • БУДВА, 31. МАРТА 2003. ГОДИНЕ • ЦИЈЕНА 0,50 Е

- ОКРУГЛИ СТО О ПРОБЛЕМУ БУКЕ**
- СМАЊИТИ МУЗИЧКИ „ТЕРОР“ (2)**
- КАКО ЈЕ И ОБЕЋАНО ПРИЈЕ ГОДИНУ ДАНА
ЗАТВОРЕНА ДЕПОНИЈА
НОВОСЕЉЕ (3)**
- ПОВОДИ**
- РЕСТИТУЦИЈА – ЦРНОГОРСКА
ВРТЕШКА (3)**
- КАКО ПОБОЉШАТИ ВОДОСНАБДИЈЕВАЊЕ ХЕРЦЕГ – НОВОГ**
- НЕРИЈЕШЕНИ ОДНОСИ
СА КОНављанима
КАМЕН СЛОТИЦАЊА (5)**
- БАР НА ПОЧЕТКУ 2003. ГОДИНЕ**
- ГРАД ЉЕПОТА И ПАРАДОКСА (7)**
- МЕДИТЕРАНСКИ АКЦИОНИ ПЛАН**
- ПРОГРАМ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА
ЗА ЗАШТИТУ МЕДИТЕРАНСКОГ
МОРА ОД ЗАГАЂЕЊА (8)**
- ЕКСКЛУЗИВНО:**
- ЧУВЕНИ ОБАВЈЕШТАЈАЦ ТИТОВЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ АНТУН
ДУХАЧЕК СВЈЕДОК НА СУЂЕЊУ СЛОБОДАНУ МИЛОШЕВИЋУ**
- НАРОД ТРЕБА ДА ЗНА... (9)**
- ИЗ РЕПОРТЕРСКЕ БИЉЕЖНИЦЕ**
- НИЧУ И СЕОСКИ ХОТЕЛИ (10)**
- АПЕЛ ОДБОРА ЗА ОБНОВУ ХРАМА СВЕТОГ НИКОЛЕ
НА ХРИДИ КРИМОВИЦЕ**
- ПОМОЋИ ИЗГРАДЊУ
ЗАВЈЕТНОГ ХРАМА (10)**
- МУЗИКА ПРЕПОЗНАТЉИВ ЗНАК КОТОРА**
- ГРАД МУЗИКЕ (15)**
- ИЗ ИСТОРИЈЕ ПОМОРСТВА**
- „ЈАРОСЛАВ“ –
ПРВИ ЦРНОГОРСКИ ПАРОБРОД
ДУГЕ ПЛОВИДБЕ (15)**
- ЈЕДРЕЊЕ, СПОРТ МОРА И ЈЕЗЕРА,
НИЈЕ ДОВОЉНО РАЗВИЈЕНО КОД НАС**
- ЈЕДРО ЈЕ ЦВИЈЕТ МОРА (19)**

СЕДМУ СЈЕДНИЦУ СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ БУДВА ОБИЉЕЖИЛО ДОНОШЕЊЕ
ОДЛУКЕ О ВРАЋАЊУ ГРАЂЕВИНСКОГ И ГРАДСКОГ ЗЕМЉИШТА КОЈЕ НИЈЕ ПРИВЕДЕНО НАМЈЕНИ

ОПШТИНА ВРАЋА ОДУЗЕТО

Скупштина општине Будва, на сједници одржаној 24. марта, донијела је одлуку о враћању грађевинског и градског земљишта које није приведено намјени. Одлука је донијета у складу са Законом о експропријацији, Законом о имовини РЦГ, Законом о грађевинском земљишту и Статутом Општине, а њеним првим чланом прописано је да се грађевинско и градско грађевинско земљиште, одузето ранијим власницима, примјеном прописа, односно правним и фактичким радњама из члана 3, 4, 5 и 6. Закона о праведној реституцији, које до ступања на снагу ове одлуке није приведено намјени, а у катастру непокретности уписано је као својина Општине Будва,

враћа у својину и посјед (државину) ранијим власницима, односно њиховим наследницима или правним сљедбеницима. Одлуком, коју су једногласно усвојили одборници коалиције „Заједно за Будву“ и Либералног савеза, предвиђено је да се земљиште које је Општина Будва дала на коришћење или управљање, односно уступила право коришћења ради привођења намјени правним и физичким личицама, а које није приведено намјени до ступања на снагу ове одлуке, враћа у својину и посјед (државину) ранијим власницима, односно њиховим наследницима или правним сљедбеницима. Ступањем на снагу ове одлуке престаје право коришћења или

управљања досадашњим имаочима тог права.

Ради спровођења ове одлуке образовао се Комисија за враћање грађевинског и градског земљишта које није приведено намјени. Комисија ће имати предсједника и четири члана које ће именовати предсједник Општине у договору са одборничким клубовима. Рјешења Комисије биће коначна. Ако Комисија, поступајући по захтјеву ранијих власника, односно њиховим наследницима или правним сљедбеницима, утврди да је досадашњем имаочу право на коришћење или управљање незаконитом радњом или поступком без правног основа уписано право својине у евиденцији катастра непокретности, покренуће

поступак за брисање тог уписа.

Ранији власници земљишта дужни су вратити Општини Будва валоризовани износ накнаде који су добили за одузето земљиште у роковима који не могу бити дужи од једне године. Валоризовани износ накнаде утврдиће Комисија за враћање грађевинског и градског земљишта које није приведено намјени.

Предлог за доношење Одлуке о враћању грађевинског и градског земљишта са образложењем подније је у име одборника коалиције „Заједно за Будву“ и Либералног савеза Саша Марковић, а уводно излагање које је претходило расправи Ратко Рајковић. Они и учесници у расправи (Владимир Кажанегра, Драган Лијешевић, Жарко Миковић и Блажо Мартиновић) су истакли да је Одлука утемељена на законским прописима, да је усlijедила као нужност зато што власт не дозвољава да се спроводи Закон о реституцији и да је у складу са међународним стандардима и резолуцијом америчког Конгреса упућено земљама у транзицији о поступку реституције. ДПС и СДП су само вербално за реституцију, а у суштини све раде да је онемогуће, па ће, истакли су одборници, тако покушати и да спријече спровођење ове одлуке.

Скупштина општине није усвојила предлог одлуке о завршном рачуну Budžeta општине за 2001. годину због више пропуста у његовој изради (приказан добитак а не губитак, није урађен у складу са Законом о јавним расходима, дио комуналија није проведен преко подрачуна Скупштине општине...) па је закључено да се ангажује ревизорска кућа која ради у Црној Гори и послије извршене контроле поднесе извјештај Скупштини општине.

Наставак на 2. страни

ПОВОДОМ ОДЛУКЕ ВЛАДЕ РЦГ О ОБУСТАВЉАЊУ ОД ИЗВРШЕЊА
ОДЛУКЕ О ВРАЋАЊУ ЗЕМЉИШТА

ЗАХТЈЕВ ЗА ПОМОЋ САВЈЕТА ЕВРОПЕ

Поводом одлуке Владе РЦГ којом обуставља од извршења Одлуку СО Будва о враћању грађевинског и градског земљишта које није приведено намјени, предсједник општине Весна Радуновић се обратила Канцеларији Савјета Европе са молбом да њихови експерти помогну у спровођењу ових земљишних одлука с обзиром на прешајерану централанизацију у

дневне штампе, Влада РЦГ је донијела одлуку којом се обуставља извршење Одлуке СО Будва. Поменута одлука Владе нам још увијек није достављена, нити су аргументовано наведени разлоги због којих је то учинено. Слично непоштовању закона Влада је показала и прије пола године када је одбила да примијени одредбе важећег Закона о праведној реституцији којег је усвојио републички парламент. Да је постојећа власт невезана законима, укључујући и оне које је сама донијела, најбоље показује и то што је закон о експропријацији и имовини РЦГ израдила и предложила управу републичка Влада – наводи се у писму предсједника општине Весне Радуновић шефу Канцеларије Савјета Европе Генадију Којаску с молбом да омогући ангажовање експерата Савјета Европе како усвојену општинску одлуку уз прихватење њихових предлога учинили још бољом у процесу њеног спровођења и истиче да је Општина принуђена да замоли за овакву помоћ с обзиром да је Црна Гора у овом тренутку јакобински централизована далеко изнад граница које дозвољава важећи Закон олокалној самоуправи и да се Република у односу на општину Будву и њене привредне ресурсе одавно понаша као окупациона сила.

В. М. С.

D.O.O.LIR

Tel: 086/ 401 - 910

KINESKI RESTORAN
HONG KONG

VILA BALKAN
STARI GRAD
BUDVA
tel. 086 452 725

chicken
Restaurant

STARI GRAD
BUDVA
V. Karadžića br. 1
tel. 086 451 314

Ridžići restoran
Kraljevi Stari grad

STARI GRAD
BUDVA
Njegoševa br. 14
tel. 086 452 725

ATLASMONT BANKA

VISA

MasterCard

FILIJALA BUDVA

086/ 401-840

FILIJALA BAR

085/ 318-135

FILIJALA HERCEG NOVI

088/ 21 - 130

АКТУЕЛНОСТИ

(Наставак са 1. стране)

Усвојен је Буџет општине за 2003. годину а укупни приходи и расходи износе 10.841.863 евра, што је мање од првобитног предлога (11.676.863 евра) у Напрту одлуке о општинском буџету. Одборници су усвојили нацрт Програма рада Скупштине општине који је дат на јавну расправу, Програм одржавања грађевинског земљишта, Програм уређивања грађевинског земљишта и Програм инвестиционих активности за 2003. годину са информацијом о реализацији тих програма у прошлој години. Одлучено је да се приступи изради измене и допуна Генералног урбанистичког плана приобалног појаса општине за сектор Јаз, као и изради измене и допуна ДУП „Дубовица“ по скраћеном поступку. Изменама ДУП „Дубовица“ прије дводесет година било је предвиђено да се промијени намјена парцела на којима је предвиђена изградња дјечијег вртића тако што би се преполовила површина предвиђена за вртић (900 квадратних метара у приземљу уместо исто толико у приземљу и на спрату), а у истом објекту градили и станови и гараже. Приступањем поновним изменама „брисцу“ се станови и гараже и, практично, тај дио плаана враћа у првобитно стање.

Измијењене су одлуке о локалним комуналним таксама и о плаћању накнаде за коришћење комуналних добара од општег интереса, а донојета је нова одлука о начину и условима организовања мјесних заједница.

Одборници су после дуже расправе одбрали Информацију о раду „Медитеранског дистрибутивног центра“ за 2002. годину са закључком да се за слједећу сједницу Скупштине општине припреми детаљнија информација, а одбјаје је и Информација о остваривању потреба грађана у области здравства у прошлјој години. Усвојене су информације о раду и успеху ученика основних и средње школе на крају школске 2001/2002. године и информација о раду и успеху ученика Школе за основно музичко образовање, и дата сагласност на Статут ЈП „Медитерански спортски центар“.

Донојето је и више одлука о промјенама чланова у скупштинским радним тијелима и органима јавних предузећа и установа: Комисији за прописе (умјесто Луке Баљевића Брано Вујовић), Комисији за финансије и budget (умјесто Новице Гаговића Миша Радоњић), Комисији за вјерска питања (умјесто Станка Рудовића Владимира Божовића), Комисији за рјешавање стамбених потреба (умјесто Вука Долјанице Драган Ђетковић), Скупштини Телевизије Будва д.о.о. (умјесто Новице Гаговића Мило Божовића), Програмском одбору „Медитеранског дистрибутивног центра“ (умјесто Рајка Краповића Катарина Миховића), Одбору директора „Медитеранског дистрибутивног центра“ (умјесто Димитрија Кнежевића Драгана Грбића), Управном одбору ЈП „Информативни центар“ (умјесто Филипа Балењића Слађана Бојовића), Управом „Црвене Комуне“ (умјесто Васа Шоља Гавро Микиулића) и Управном одбору ЈУ „Град-театар“ (умјесто Милорада-Миће Митровића Божидара Бушковића).

В. М. Станишић

ОКРУГЛИ СТО О ПРОБЛЕМУ БУКЕ У ТУРИСТИЧКИМ МЈЕСТИМА

Министарство туризма организовало је 12. марта у Медитеранском здравственом центру у Игалу округли сто о проблемима буке у туристичким мјестима на коме су учествовали и надлежни за рјешавање овог заиста величког проблема али и они који су себе у расправи назвали „жртвама“ музичког терора. Да су сјећања на прошло љето и вашарску халабуку у приморским мјестима која није давала мира ни гостима ни мјештанима још свјежа, показало се и овом приликом али и ријешеност да се љето не дочека по старом. Уз оштро критике на неефикасан рад надлежних служби предходних година чуло се и доста предлога како да сестане на крај онима који из ноћи у ноћ своје угостиљске локале претварају у диско клубове на отвореном.

Програмом рада Владе предвиђено је да се овај проблем ријеши јер у свим уговорима са иностраним партнерима питање буке је потенцирано, рекао је секретар Министарства туризма Лав Лавовић. Он је обавијестио присутне да је округли сто организован да би се чула мишљења и предлози који ће помоћи да уредба коју припрема посебна радна група при Министарству туризма а коју ће након тога Влада донојети буде што боља и

да се избегне преплитање надлежности. Рекао је да треба одвојити комуналну од такозване импултивне буке (прегласне музике) - 98% притужби прошлог љета било је управо на прегласно извођење музике а буку послије 24 часа третирати као нарушавање јавног реда и мира. Општина треба да има посебну улогу у рјешавању овог проблема јер она даје дозволе за рад, радио вријеме и начин извођења музике, сматра Лавовић.

Професор туристичког права Стефан Сушић из Херцег-Новог, који се сматра вишегодишњом „жртвом“ буке, рекао је да

је то једноставан проблем за рјешавање а суштина је да норме које се донесу постигну циљ. Он сматра да буку која редовно долази из угостиљских објеката треба третирати као нарушавање јавног реда и мира и да санитарна инспекција нема много везе са тим. До сада се по његовом мишљењу опструирало рјешавање овог проблема јер су „деликвенти из угостиљских објеката имали везу са појединцима из извршне власти“. Његов допринос рјешавању овог проблема је пројекат уредбе о условима и начину извођења музике у угостиљским објектима ко-

СМАЊИТИ МУЗИЧКИ „ТЕРОР“

● Важећи законски прописи обезбеђивали довољно овлашћења надлежнима да проблем реше ● Начин на који је то урадила Подгорица може се применити и у другим општинама ● Донашење нове уредбе подржали сви учесници у расправи

ји је већ доставио надлежним министарствима али да није, како је истакао, наишao на добар пријем.

Полиција не бежжи од рјешавања проблема буке али не може у потпуности да га преузме рекао је главни инспектор МУП-а за јавни ред и мир Душко Ковачевић. Сматра да је добро да се донесе нова уредба у којој ће бити прецизирани обавезе сваког министарства. И Драган Кликовић командир станице полиције Херцег-Нови је истакао да свако треба да ради свој посао а да полиција ни у једном случају до сада није одбила асистенцију.

Судија Љубиша Матковић из Херцег-Новог који се такође сматра жртвом музичког „терора“, силом прилика је ушао у ову проблематику и закључио да би на основу важећих прописа проблем могао да буде ријешен за 15 дана. Он је оштро критиковao и санитарну и комуналну инспекцију јер постојећим прописима ове службе имају огромна овлашћења али, како је рекао, нису хтеле да раде свој посао. Сматра да су и полицији жртве јер је највећа повијка на њих а они су најмање криви за општи јавашлук у овој области. Да су у центру

жртва велике буке у Игалу. Велики број страних гостију који су имали прошле године били су на удару прегласне музике са свих страна. Аранжман са Холанђанима за јул и август је отказан а протести оних који су ипак одлучили да остану били су свакодневни. Зато је ова установа животно заинтересована да се горући проблем буке ријеши, истакли су генерални директор Института др Бранислав Радојчић и предсједник Одбора директора Драган Јанковић. Јанковић је указао и на буку коју у току дана производе разним „лајацима“, мегафонима на туристичким бродовима и луна паркови лоцирани у близини Института. Ипак, најпогубнија је она која долази са шанкова на отвореном који користе механичку музiku. Он је најавио намјеру да се Игало прогласи лијечилишним мјестом што ће значити и потпуно другачији режим за извођење музике.

Седам дана након одржавања округлог стола у Игалу, како смо сазнали, радна група Министарства туризма је упутила Влади предлог нове уредбе о буки. Очекује се да она уско-ро буде донесена.

Д. Ивановић

ХТП „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ НА ПРАГУ ТУРИСТИЧКЕ СЕЗОНЕ

За припрему хотела за предстојећу сезону, Хотелско-туристичко предузеће „Будванска ривијера“ издвојило је два miliona евра. Од тога ће 1,5 miliona евра бити утрошено за дотерирање хотела, а преосталих 500 хиљада евра за обнављање хотела „Свети Стефан“ и туристичког насеља „Словенска плажа“.

Радови су у току у свим хотелима, тако да ћемо у наредну туристичку сезону ући потпуно спремни и туристима обезбиједити комфор и оно што као је понуда наведено у каталозима. Очекујемо да ћемо сезону завршити без значајнијих ре-кламација. Већина улагања у хотеле је трајног каракте-

ра и иде у сусрет спровођењу категоризације на нашим објектима- каже је директор сектора за развој ХТП „Будванска ривијера“ Јубо Рајеновић, нагласивши да је највише новца уложено у обнављање град-хотела „Свети Стефан“ и туристичког насеља „Словенска плажа“.

Радови су у току у свим хотелима, тако да ћемо у наредну туристичку сезону ући потпуно спремни и туристима обезбиједити комфор и оно што као је понуда наведено у каталогима. Очекујемо да ћемо сезону завршити без значајнијих ре-кламација.

Први гости у хотеле тог туристичког предузећа допу-

БИЋЕ ВИШЕ СТРАНАЦА

● У припреми објеката за сезону биће уложено два miliona евра

товали су 23. марта у хотел „Аvala“. Крајем априла ће бити отворен град хотел „Свети Стефан“ и туристичко насеље „Словенска плажа“. Хотел „Палас“ у Петровцу ће бити отворен у првој половини маја, односно доласком првих чarter летova из иностранства.

У хотелима ХТП „Будванска ривијера“ боравиће више иностраних туриста него прошле године, а по ријечима директора продаје Николе Кентере, први гости ће допутовати крајем априла и почетком маја.

- Што се тиче пласмана на-шег производа на иностра-

ном тржишту, присутни смо на свим тржиштима као и прошле године. За нас је најважније тржиште Њемачке, Русије, Чешке, Белгије, Словеније и земаље бивше Југославије. Новина за предстојећу сезону је тржиште Велике Британије. Склопили смо уговоре са традиционалним туроператорима, са тржишта Њемачке ТГИ, Некерман и ИТС, са руским Р-туром и Трапом. Уговори су склопљени и са чешким Фишером, Витковића туром, Глобтуром, са белгијским Цетером. Када је утицају тржиште Велике Бри-

таније, склопљени су уговори са Holliday options и Balkan Hollidays - казао је Кентер.

Према његовим ријечима, осим већег броја иностраних, у предстојећој туристичкој сезони у ХТП „Будванска ривијера“ очекују знатан број домаћих туриста који ће хотел попуњавати колико то могућности буду дозвољавале. Чarter програми за иностране госте почеће 15. маја и трајати до 16. октобра. Инострани гости ће бити заступљени у предsezони и постsezони, како би у главној сезони било довољно мјеста за све заинтересоване домаће госте. На тај начин ће, истиче Кентер, хотелиски капацитети стално бити попуњени.

У „Будванској ривијери“ очекују да и ове године биће више за 20 одсто, а највећи број дођи из Њемачке.

Цијене за иностране госте у хотелима ХТП „Будванска ривијера“ ове сезоне биће веће за 30 одсто.

- Цијена није никада била фактор попуњености наших капацитета, већ квалитет у који ми планирамо да уложимо и подигнемо га на виши ниво. У односу на прошлу годину, цијене аранжмана су у „Светом Стефану“ веће за 30, „Аvali“ 20, „Паласу“ 15 и „Словенској плажи“ 10 одсто. Цијене за домаће тржиште биће презентоване на будванској берзи туризма и оне ће такође бити кориговане и веће од прошлогодишњих - казао је Кентер додавши да за то, имајући у виду ниво трајње, имајући у виду ниво трајње,

Н. Р.

КОМУНАЛНО СТАМБЕНО ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ „БУДВА“

ПРОЉЕЋНИ РАДОВИ УВЕЛИКО ПОЧЕЛИ

Окопавање, прихрањивање и заливавање цвијећа, орезивање крошњи дрвећа, као и уклањање старих и болесних стабала, само су неке од активности којима се РЈ „Зеленило“ комунално-стамбеног јавног предузећа Будва бави ових дана на подручју ове општине. У својој бази у насељу Вјештица, предузеће је кренуло и са производњом једногодишњег расада, око 150 хиљада садница, којим ће средином маја замијенити постојеће на за то предвиђеним површинама.

- Поред припрема за туристичку сезону, ми смо и природно везани за овај период године, јер са првим топлим данима „Зеленило“ интезивније креће са пословима на зеленим површинама, цвећњацима и дрворедима - изјавио је директор КСЈП Будва Раде Баук, додајући да би сви радови били брже реализовани да предузеће још једно возило „грајфер“. - Узимајући у обзир скромна финансиска средства којима располажемо, сналазимо се са оном чиме тренутно располажемо, ни у једном тренутку не угрожавајући редовно одвијање наших осталих послова, првенствено скупљање и одвођење смећа. Додатне проблеме у овом периоду, када су интезивнији и грађевински радови, према ријечима директора Баука су земља и шут, који несавесни грађани истоварају најчешће поред пута, иако за те намјене постоји привремена депонија на Топлишу а цијена једног кубика таквог отпада је више него симболична, свега 51

М. М.

цент.- Зато и поздрављам иницијативу општинског Секретаријата за комунално стамбене и инспекцијске послова за постављање одбојних греда, како би било спријечено киповање шута поред пута. Посебно ако и комунална инспекција, у свему томе, одради свој дио после.

КСЈП Будва конкурише за добијање послова на Пројекту ревитализације градског парка који је урадило Јавно предузеће

АКТУЕЛНОСТИ

УЛЦИЈСКЕ ПРЕДСЕЗОНСКЕ ТЕМЕ

Ситуацију је побољшала бомба шумску сезону - најављено више странаца или се не зна колико ће шумска доћи са Косова

Припреме за љетњу туристичку сезону се у општини Улцињ већ неколико година помалазно најављују али изостаје реализација. Прошлогодишњи предсезонски период карактерисала је смјена власти у локалној управи након избора. Актуелно руководство, свесно да се мора одрећи функција, пострудило се да наследницима остави што више проблема. Нова гарнитура није имала довољно времена, искуства, а стекао се утисак, ни знања да ситуацију консолидује. Резултат је наравно био неумољив: не-припремљена сезона и катастрофално лоши резултати.

Чини се да се понавља већ виђено. Општински секретаријат за привреду је план припрема сачинио на вријеме, подијелио задатке и изабрао одбор да прати активности које никако да почну. Оно што ће сигурно бити завршено до љета су четри нова бунара на изворишту Лисна Бори уз ријеку Бојану, чиме ће већ на старту градским вододромом потећи нових педесет секундних литара воде за пиење. Средства за тај пројекат је обезбедила ИЦМА, међународна организација за градску управу у висини од 400.000 евра. Остатак суме 43.000 евра издвојила је Општина. Од шест планираних инфраструктурних пројекта које финансира УСАИД преко невладине организације ИРД, завршено је пет. Шести и можда најважнији, јер је у питању изградња кружног саобраћајног тока у центру града, доведен је у питање јер околни мјештани не показују нарочиту жељу да прикупе преосталих 25 одсто средстава и тако испуне намјеру донатора да се заједнички ради. Таквих проблема није било на сеоском подручју где се радило на побољшању путне инфраструктуре. ИРД је за те пројекте осигурао 200.000 евра. Због шестог пројекта локални кординатори имају проблема како да превaziđu непријатну ситуацију која би могла да угрози планирану другу фазу улагања.

Чистоћа је посебна прича и незахвално је прогнозизирати исход напора да се нешто озбиљније учини. Јавно комунално предузеће је највиши специјални режим одлагања смећа, уклањања контejnera из прометних улица и уређење зелених површина. Одбор МЗ Кртоли привео је крају прикупљање потписа житеља тог дијела тиватске општине на петицију којом се изражава противљење изградњи теретних лука и пристаништа на подручју Кртола. Према ријечима предсједника Одбора МЗ Кртоли Ивана Старчевића, мјештани су се на овај потез одлучили након што је директор тиватске "Рачице" Љубо Самарџић одбио да се сагласи са одржавањем референдума у Кртолима на коме би се градјани изјаснили желе ли или не теретне лuke на овом под-

ПРИПРЕМЕ ОДМАКЛЕ НА - РИЈЕЧИМА

Планира се и дислокација градске депоније према којој је недавно, у режији Републичке дирекције за јавне радове, пробијен преостали дио пута у дужини од 1.600 метара. Дирекција за јавне радове је уочи предсједничких избора обећала завршетак булевара према Великој плажи, тачније изградњу тротора до почетка предстојеће сезоне. Тај је пројекат и саставни дио договора албанских странака које у Улцињу чине локалну власт и владајућег ДПС-а, чиме је условљена подршка предсједничком кандидату. Пројекат је још увијек актуелан а његову реализацију још једном је обећао Миодраг Раичевић, директор Дирекције пријатом посљедње посјете Улцињу уз подсећање да општина претходно треба да регулише имовинске односе дуж трасе. Локална управа се по том питању показала неефикасном а досадашње експропријације још увијек су предмет судских спорова. У исти аранијман спада и наставак радова на изградњи Дома културе. Овога пута се помиње етапна изградња а за прву фазу је предвиђено 600.000 евра. Посљедње веће улагање у исти објекат није се славно завршило јер је фасада почела да отпада чим су мајстори пошли.

Од дирекције се очекује да усмјери средства и за реализацију пројекта ревитализације Порт Милене на тему уснистарија и Зелени Црне Горе с обзиром да је ријеч о озбиљном еколошком проблему. У склопу тога би се, како је предвиђено, очистио и поток Братица који градске фекалије усмјерава у Порт Милену а онда даље до мора и атрактивних купалишта на Великој плажи. У међувремену, мјештани Братицу затварају по свом нахоењу начињећи инспекциских и других служби које су већа дужне да такве поступке сузбијају и кажњавају. Све у свему рачуна се да се за јавне радове у општини Улцињ усмјери око 1.300.000 евра или је директор Раичевић додао, тек да се зна, да буџет јавних радова Влада још није усвојила и да се и републички буџет сучава са значајним потешкоћама. Неизвјесну ситуацију и оправдана пессимизам ствара и константно сиромашан општински буџет. Прошле године је општине

Сузана Мујић

ПЕТИЦИЈОМ ПРОТИВ ЛУКЕ

Одбор МЗ Кртоли привео је крају прикупљање потписа житеља тог дијела тиватске општине на петицију којом се изражава противљење изградњи теретних лука и пристаништа на подручју Кртола. Према ријечима предсједника Одбора МЗ Кртоли Ивана Старчевића, мјештани су се на овај потез одлучили након што је директор тиватске "Рачице" Љубо Самарџић одбио да се сагласи са одржавањем референдума у Кртолима на коме би се градјани изјаснили желе ли или не теретне лuke на овом под-

ручју.

Иначе, "Рачица" је прошле године наговијестила да у сарадњи са партнером из Италије намјерава да изгради мању теретну луку за прераду камена и пијеска у близини свог каменолома на Облатном. Највећи број мјештана Кртола на до сада неколико одржаних зборова који су се, поред осталога, бавили и овим питањем, изразио се против изградње теретне лuke на Облатном као и другим дјеловима обале у Кртолима.

Стога је Одбор те Мјесне заједнице покренуо потпи-

сивање петиције коју је, према ријечима Старчевића, до данас од укупно око 930 житеља са правом гласа на подручју Кртола, потписalo њих 618. Старчевић је додао да се потписивање петиције наставља да ће са њеним резултатима, односно противљењем Кртолјана изградњи теретних лука, упознати надлежне институције у Тивту и на републичком нивоу - Скупштину општине, ЈП "Морско добро", Министарство уређења простора и Министарство туризма.

Ж. К.

СПОР „ХИДРОМОНТ МЕРКУРА“ И КРТОЉАНА

ЧЕСМЕ, ИПАК, СУВЕ

У јесен 1998. године предузеће "Хидромонт

Меркур" склопило је уговор са општином Тиват о експлоатацији изворишта Топлиш чиме је будванска фирма постала једини снадбјевајач водом подручја Градиошице, Кртола и Крашића. Сматрало се да ће "Хидромонт" растерети тиватско ЈП "Водовод и канализација", санирати дотрајалу мрежу и побољшати водоснабдјевање у овим насељима. Томе у прилог ишла је и чињеница да је предузеће из Будве у оквиру програма побољшавања водоснабдјевања планирало проширење постојећих и градњу нових бунара у тиватском пољу, замјенило постојећу пумпом већег капацитета и обећало обнову цевовода. Али, проблем са водом у Тивту никад доста, а течношт која живот значи постала је (и остало) разлог неповјерења и негодовања Тивчана због лошег снабдјевања водом, које је из године у годину било све горе, што је ових дана кулминирало у јавно изражено нездадовљство мјештана Кртола "Меркуром" водоснабдјевањем.

О проблемима водоснабдјевања јужних дјелова тиватске општине које обавља "Хидромонт Меркур" разговарало се и на састанку у Скупштини општине коме су присуствовали потпредсједници општине Крсто Бошковић и Марија Вучиновић, представник Меркура Иво Магуд, директор "Хидромонт Меркура" Милован Јовановић, директор тиватског "Водовода" Ранко Бошковић и представници мјесних заједница Кртоли, Крашићи и Градиошице Иван Старчевић, Анто Петровић и Ђорђе Живковић.

Представници мјесних заједница поновили су своје критике и нездадовљство водоснабдјевањем, док су представници "Хидромонт Меркура" говорили о објективним пројектантским, техничким и другим проблемима који им отежавају уредно снабдјевање водом јужног дијела Тивта. "Хидромонт Меркур" са својих бунара у Грбаљском пољу и изворишту Топлиш тренутно располаже са око 40 секундних литара воде што уз лошу вододну мрежу и бројне дивље пријеључке, није

довољно за 24 часовно снабдјевање свих по-трошача у овом дијелу општине.

Представници тиватског "Водовода" и општине сматрају да "Хидромонт Меркур" има могућности и простора за побољшање водоснабдјевања, па је договорно да будванској фирмама тиватског Водовод пружи техничку, стручну и кадровску помоћ. Представници два водоводна предузећа сложили су се да је неопходан договор о конкретним облицима сарадње и у зимском и у јећијем периоду.

Предсједник мјесне заједнице Кртоли Иван Старчевић потврдио је да ће Кртолјани показати добру вољу причекати на побољшање водоснабдјевања у наредних мјесец дана. Уколико ефеката не буде мјесна заједница ће покренути од Уставног суда Црне Горе процес раскидања уговора "Хидромонт Меркур" са општином Тиват.

Коментаршући новонасталу ситуацију директор тиватског Водовода, Ранко Бошковић истиче да је донекле у праву и једна и друга страна. "Хидромонт" је у праву кад тврди да има техничких проблема са одржавањем мреже, а Кртолјани су у праву на тврде да се мрежа не одржава на прави начин.

- Мјесец дана је нереалан рок за побољшање водоснабдјевања, а грабо раскидање уговора довело би и потрошаче и предузеће у неугодну ситуацију и имало неповољне последице јер би Меркурова вода била изгубљена - наглашава директор "Водовода" додајући да није лако успоставити систем одржавања дотрајале мреже, подсећајући да је тиватски Водовод тек након три година рада на одржавању мреже остварио реална побољшања.

Прича о водоснабдјевању стара је колико и сам Тиват, тако да ова сторија о "Хидромонт Меркуру" и нездадовљим потрошачима сигурно неће бити епилог већ пролог, а остаје само да се види ко ће бити упорници у својим настојањима. Или по оној народној - ко дуже остане на брвну. А чесме и даље суве...

Ж. Коминовић

ИМОВИНА МИТРОПОЛИЈЕ ЦРНОГОРСКО-ПРИМОРСКЕ ПОД ЛУПОМ ВЛАДЕ РЦГ

ТРЕТИРАЈУ НАС КАО УЉЕЗЕ!

Превлака михољска, преименована својевремено у Острво цвијећа, поново је у жижи јавности. Овога пута "у пакету" са Обилића пољаном на Цетињу. Имовина, коју је Митрополија црногорско-приморска купила крајем прошле и почетком ове године, биће стављена "под лупу"! За сада се не дозвољава укњижавање Цркви земљишта и објекта које је купила од Војске.

Услиједила је жестока реакција неких странака и њихових првака, како у писаним тако и у електронским медијима у Црној Гори. Најоштрији су били представници ДПС, чији су членци ишли толико далеко да су казали да се ради о окупацији Црне Горе од стране СПЦ. Реаговала је и локална управа коју чини ДПС власт у Тивту, истичући да се све чини "иза леђа Црне Горе", а реакције на Цетињу су биле у стилу "тaj простор је урбанистичким плановима одређен за спортске, а не за црквене објekte". У расправу се укључио и доскорашњи предсједник Уставног суда Благоје Митрић који је рекао да су уговори о којима је ријеч, ништавни, јер није спроведена јавна лицијација.

Митрополија црногорско-приморска, коју је заступао митрополит Амфилохије и Министарство одбране у име којег је потпис ставио тадашњи министар Велимир Радојевић, склопили су у децембру прошле године уговор о замјени некретнина у Боки Которској. За површину од око 10.000 квадратних метара, на којему се налазе стамбени објекти површине 741 квадрат и један омањи бифе, на Острву цвијећа код Тивта, Митрополија је ВЈ уступила земљиште у Ластви Грабљанској, површине 32.246 метара

квадратних.

Другим уговором који је потписан нешто касније између истих актера Митрополија је купила касарну на Обилићу пољани на Цетињу, за станове у Херцег Новом и Кумбору, у вриједности 850.000 евра.

Услиједила је жестока

реакција неких странака и њихових првака, како у писаним тако и у електронским медијима у Црној Гори. Најоштрији су били представници ДПС. Реаговала је и локална управа коју чини ДПС власт у Тивту, истичући да се све чини "иза леђа Црне Горе", а реакције на Цетињу су биле у стилу "тaj простор је урбанистичким плановима одређен за спортске, а не за црквене објekte". У расправу се укључио и доскорашњи предсједник Уставног суда Благоје Митрић који је рекао да су уговори о којима је ријеч, ништавни, јер није спроведена јавна лицијација.

- Запаљује однос према Митрополији црногорско-приморској, која је најстарија установа у Црној Гори, која је обликовац Црну Гору и њену просвету, без које је Црна Гора незамисљива - каже митрополит Амфилохије. - Још 1993. године је црногорска влада на целу са Милом Букановићем опредијелила Митрополији милион марака за градњу обновљене Богословије. Новац је негде "испарио", а тадашњи цетињски главари нису дозволили да се зграда гради. Баке смо смјестили у зграду Црквеног суда. И управо куповином касарне хоћемо да пријесимо тај проблем. Све је ту чисто - ВЈ је добила надокнаду lego artis, која је пред судом потврђена. Ово је, дакле, само враћање имовине законитом имаоцу.

<p

АКТУЕЛНОСТИ

КАКО ПОБОЉШАТИ ВОДОСНАБДИЈЕВАЊЕ ХЕРЦЕГ – НОВОГ

НЕРИЈЕШЕНИ ОДНОСИ СА КОНАВЉАНИМА КАМЕН СПОТИЦАЊА

НВО "Круг" из Херцег-Новог у сарадњи са Ист Вест Институтом из Лондона и Канцеларијом ОЕБС-а у Подгорици већ десет мјесеци покушава да помогне да се ријеше проблем водоснабдјевања новске општине прије свега из преокраничног система Плат - Филтер станица Мојдек. Уз учешће страних експерата, посебно др Вернера Хирбенера из Швајцарске дирекције за развој и сарадњу, проблем је расхлађен на технички, правни и економски дио који сваки понаособ треба решавати. Постоји се од лакше дјела проблема - санације цјевовода који у дужини од 22 км прелази кроз хрватску територију.

ПРЕДСТАВНИЦИ ЊЕМАЧКЕ ВЛАДЕ О НОВОМ КОНЦЕПТУ РЕГИОНАЛНОГ ВОДОВОДА

На донаторској конференцији о санацији цјевовода Плат - Херцег-Нови, о новом концепту регионалног водовода за приморске општине у Црној Гори је представник Њемачког фонда за развој (ДЕГ) Херман Волкер. Он је истакао да Њемачко министарство за међународну сарадњу и Кредитна Банка за развој ишчекују одговор Владе РЦГ по питању пројекта "Регионални водовод за Црногорско приморје".

Највећу препреку представљају проблеми који су се јавили у процесу регистрације "Аква-регистре" а који произилазе из супротстављених интереса између општина, ЈП "Регионални водовод" и Владе РЦГ. Са становишта донатора неопходно је да постоји добра сарадња и да се оснује једнојако предузеће како би се побољшило водоснабдјевање на црногорском приморју.

У циљу наставка пројекта Њемачка Кредитна банка за развој је Влади РЦГ средином децембра 2002. године предложила одређено измене у уговору о санацији цјевовода Плат - Херцег-Нови и Конавле. Правило је да донатори предвиђају да приморске општине преузму руку водоводе улогу у организацији и регистрирају заједнички регијонални водовод. ЈП "Регионални водовод" из Будве изгубило је своје право на водовод и централну улогу. Паралелно са овим републичка Влада треба да покрене организацију независне регулаторне агенције која би се бавила утврђивањем цијена и њивовом контролом, контролом квалитета и услуга и створила неопходан законски оквир (власништво над постројењима и изворима и управљање природним ресурсима).

Прихваташају оваквог концепта представља за Владу Њемачке и Кредитне банке за развој незаобилазни предуслов за даље финансирање. Одлуку би требало дојести што прије. Са Њемачке стране на располагању стоје, поред већ уложених осам милиона евра, додатна средства од 25 милиона евра од чега десет у виду донација. Ако се овакав концепт усвоји постоји, по ријечима Хермана Волкера, могућност да и друге институције понуде додатна средства.

ОПШТИНСКО РУКОВОДСТВО ОДЛУЧНО ДА ВРАТИ У ПОСЈЕД СВОЈУ ИМОВИНУ

Десетак нових општинских станови које су бесправно уселили бивши општински функционери и чиновници посљедњих дана губитка ДПС власти у општини Будва, већ дуж су тема о којој се све чешће говори, али ће они судећи по обећањима садашње општинске власти ускоро сигурно бити исељени у за то предвиђеној редовној процедуре.

По ријечима Веселина Марковића, потпредсједника општине Будва, ријеч је о становима чији је несумњиви власник општина Будва, о чему су и поред свих опструкција у одјељењу републичког катастра добили листе непокретности.

- Због тога што су општински станови насељени од стране бивших општинских функционера и чиновника, Секретаријат за правну заштиту општине Будва је упутио ургентан захтјев

откад је водовод саграђен (1979. године) није се улагао у његово одржавање и санацију тако да су сада неопходне озбиљније техничке интервенције. Према извештају стручне комисије херцегновског и коначног водовода која је детаљно прегледала цијелу трасу у санацију је неопходно уложити 1,2 милиона евра.

Да би обезбиједили та средства НВО "Круг" је 28. фебруара и 1. марта у Херцег-Новом организовала донаторску конференцију на коју су позвани представници страних амбасада и Агенција, невладиног сектора, савезне државе и република Црне Горе и Хрватске, општина Конавле и

Требиње. Стицајем околности "важни играчи" због магле на београдском аеродрому нису допутовали у Херцег-Нови. Нису дошли ни Конављани а њихов начелник општине Лука Корда преко "Дубровачког вјесника" је поручио: "Зар да лобираам за њихов водовод. Нека само они опћини Конавле плате дуг за потрошну воду у износу од милион евра, а како ће се даље снабдијевати уопште ме не знам".

Организатори донаторске конференције сматрали су да је циљ конференције да се шире јавност и потенцијални донатори упознају са проблемом и да се заједнички дође до неких идеја и решења, постигнут. Навијали су да ће динамички план санације цјевовода са финансијским предрачуном послије 10. марта бити претворен у интересованим дипломатским представницима у Београду. Због трагичне смрти премијера Ђинђића планирана презентација у Сава центру за 13. март је отказана. Представници НВО Круг и херцегновског Водовода имали су појединачне сусрете и разговоре са представницима амбасаде Велике Британије, Њемачке, Норвешке, Грчке, италијанске и шведске агенције за развој и других иностраних организација.

- Сви су били вољни да помогну на неки начин, ако не у новцу онда у материјалу, или да пруже стручну помоћ, али се увијек изнова постављао питање уговора и финансијске нерегуларности између општина Херцег-Нови и Конавле - питање чистих рачуна, каже Лидија Леовац предсједница НВО "Круг". - У разговору који смо обавили са представником Српске банке Роријом Саливаном јасно нам је речено да нико од страних донатора неће уложити ни један евр у санацију прекограничног цјевовода док се не дефинишу правне и економске основе и док у Херцег-Новом не нађу правог партнера за сарадњу.

Анекс уговора за период од 1. априла прошле до 1. априла ове године требало је да потпише ускоро,

најозбиљније и најконкретније намјере новске делегације саопштene су у њемачкој амбасади и предузећу ТДЗ Владе Њемачке за техничку сарадњу са Србијом и Црном Гором. Речено им је да годинама постоји добра воља Владе Њемачке да улаже у инфраструктурне пројекте али да их занимају пројекти који подразумијевају рјешавање проблема више општина а не само једне. Заинтересовани су тако и за пројекат водоснабдјевања приморских општина. Нажалост, до сада су имали лише искуство са партнерима у Црној Гори.

Контакти са представницима Владе Њемачке биће настављени а до овог мјесеца представници НВО Круг затражиће пријем код предсједника Владе Мила Ђукановића. Преко Пакта за стабилност југоисточне Европе ангажоваће експерте за економију из иностранства који би требало да утврди сва спорна финансијска питања између дјеље општине.

И потпредсједник Општине и директор ЈП Водовод и канализација Зоран Шабановић потврдио је да финансирање санације цјевовода Плат - Херцег-Нови потенцијални донатори условљавају поравнањем рачуна са општином Конавле. Још увијек важећи уговор са коначким водоводом из 1996. године, у посљедње три године се не примјењује, односно плаћање транспорта воде се одвија преко једногодишњих анекса уговора, који су за Новљане повољнији од уговора или и даље доста неовољни јер су мјесечни рачуни већи него кад се плаћа транспорт нафте. Осим тога, цјевовод је власништво новске општине а користе га и Конављани који за то ништа не плаћају. Приликом посљедњег обилaska трасе утврђено је око 500 нелегалних пријељука.

Анекс уговора за период од 1. априла прошле до 1. априла ове године требало је да потпише ускоро,

ОСВРТ

ДА ЈЕ БИЛО...

Берза је била... А на берзи прилично велико интересовање Њемача за одмор на јужним плажама. Посебно онима на Будванској ривијери. Но, и поред тога туриста из најразвијеније европске земље неће бити у броју који је могао бити остварен, да је понуда била адекватна тражњи.

Мартовска туристичка међународна берза у Берлину, по многима највећа туристичка пијаца Европе, показала је, наиме, да је наше Приморје опет интересантно за Европу. Њемачки туропривредници, они добро нам познати, али и неки нови, опсиједали су црногорски туристички штанд и тражили више кревета него што подручје од Игала до Бојане може да понуди. Но, да се одмах разумијемо, не и било каквих кревета. Тражени су хотели који су у бољем стању, који могу да задовоље бар основне стандарде. Оне којих је, нажалост, знатно више, израубоване, у којима годинама није промијењен ни кревет, а ни било шта друго, нису једноставно ни уврстили у своје каталоге.

Хотел "Брансвик" у Бечићима - то је набољи пример - раније познат под именом "Монтенегро", напросто је "планинско". Овај објекат ће њемачки туристи уврсти у великој током предсезоне, у јулу и августу, али итекако и послије главне сезоне. Скорије шест мјесеци. Поред тога што се налази на лијепој локацији овај хотел је "запео" за око и због тога што је преуређен, што су његове собе, ресторани и ходници добили нов намјештај, тиме и нови сај, што има свој базен, такође скоро саграђен и још неке садржаје. Добро су продати још неки хотели, који задовољавају основне захтјеве савремених туриста.

Њемача ће, процењују они који су били на берзи у Берлину, ове сезоне на Јадрану бити више за 25 до 30 процената него лани. Да је било више хотела који задовољавају, понављамо, основне стандарде, та цифра би била далеко већа.

Неки ће рећи: туризам је нискоакумулативна грана, нема пару за инвестиције, санкције су учиниле своје... Све је то, дакако, истина. Но, такође је истина да је баш "Будванска ривијера" продала прилично својих ресторана, вила, па и три хотела. Од стране ъненог руководства упорно је ланирана прича да ће добар дио тог новца бити уложен у адаптацију осталих хотела. Но, од обећања је мало шта реализовано. Паре су пошли на друге радове, а хотели, не баш много стари (добар дио је изграђен послије земљотреса 1979.), нису добили ново руко. Ни намјештај, а камоли шта друго. Да узгряде како је вријеме када и банке дају кредите за инвестиције које се исплате. Дакле, изјевено је да се могло учинити нешто. Слично ономе што је радио "Брансвик груп" који је закупао хотел "Монтенегро". Овако ће изостати више странаца (не само из Њемачке, јер и из других земаља агенције траже боље хотеле) а тиме и девизе које су се могле убрати.

С. Ш. Г.

најавио је директор Шабановић. Према рачунацији Конављана, а по предлогу новог анекса уговора дуг је 360.000 евра. Шабановић тврди да је дуг око 80.000 евра јер је Водовод и до сада плаћао извјесне суме новца.

Хоће ли до 15. маја, када се због редовног годишњег ремонта ХЕ Требињца затвара доток из система Плат, и када је планирано да почне санација и реконструкција цјевовода, сва спорна питања између дјеље општине бити разријешена и почети разговори о

новом, за Новљане повољнијем, уговору који би, да би био међународни, требало да верификује и државе, остаје да се види. Новљани, који сваке године трпе стратије због завртања вентила са Конаваоске стране нису превелици оптимисти. Конављанима одговара статус кво јер су вељике паре у питању а и држава Црна Гора и савезна држава до сада ништа озбиљније нису предузеле да се ово важно животно питање грађана општине Херцег-Нови реши.

Д. Ивановић

БИВШИ ФУНКЦИОНЕРИ МОРАЋЕ ДА НАПУСТЕ НАСИЛНО УСЕЉЕНИЕ СТАНОВЕ

Директор Општинске ватрогасне јединице, Оливера Франовић бивши директор ЈУ Спомен дом "Режијевић", Ђошко Богетић, бивши главни и одговорни уредник "Приморских новина", као и службеници општине Будва Момчило Бакић и Звонко Јуровић.

Марковић је истакао да су надлежне општинске службе у сазнању, да ово није коначан број лица тј. општинских функционера који су се бесправно уселили у нове општинске станове, па ће ускоро саопштити и нова имена, када се утврди ко се све још налази у општинским становима потпуно неовлашћено.

Одлучност да се узурпирани општински станови иселе, показала је и предсједница општине Будва, Милијана Ђурђић, бивши секретар Секретаријата за правну заштиту општине Будва, о чему су и поред свих опструкција у одјељењу републичког катастра добили листе непокретности.

- Због тога што су општински станови насељени од стране бивших општинских функционера и чиновника, Секретаријат за правну

за комунално стамбене послове и тај посао је у складу са законском процедуром бити доведен до краја. Таква понашања се морају једном прекинuti и таквом безакоњу се мора стати на крај. Након исељења узурпиране станове Општине ће продати и средства уложити у за то предвиђене намјере.

У појединим општинским службама нам је потврђено, да су нове општинске станове узурпирани углјеном истакнути активисти ДПС-а, те да је ријеч о становима велике квадратуре од којих један има чак 190 квадратних метара. Такође нам је саопштено, да су поједини бивши општински функционери прије насељеног уселења имали куће и станове, а некима од њих су поједини "бизнисмени" за разне услуге, узурпирани станове опремили неопходним намјештајем и апаратима за домаћинство. Тврде, такође, да је до јуче један истакнути општински функционер из једног узурпираних мајена стана из самог центра Будве, узурпирао далеко већи и нови и да ових дана ужурбano изводи додатне радове како би се осјећао што удобније,

АКТУЕЛНОСТИ

„ЛУКА БАР“ ОЧЕКУЈЕ УСПЈЕШНУ ПОСЛОВНУ ГОДИНУ

УСКОРО – ПУНИМ КАПАЦИТЕТОМ

На гатовима наше највеће луке, прилична гужва. Необична за први квартал године, када је обично најмање посла. Бродови смјеђују једни друге: на једне се украва терет који је намијењен извозу, из других се искарава роба која је стигла из свијета за потребе Црне Горе и Србије.

Током јануара и фебруара претоварено је 256.000 тона разних роба, што је резултат који охрабрује, јер прави посао ће бити током другог и трећег квартала – каже Миодраг Гвозденовић, извршни директор „Луке Бар“. – Добро смо радили и током марта и вјеријем да ћемо остварити план којим смо предвидјели претовар од 1,8 милиона тона.

Први човјек великог барског пристаништа, наговјештава нове, много боље даде за барске докере. И за нашу привреду у џелини. Већ за три године претовар би требало да износи пет милиона тона роба, колико омогућавају и капацитети луке.

Свој оптимизам наш саговорник темељи на показате-

И робе које су намијењене за Космет, уместо преко Драча, Солуна, па и Копра, сада иду преко барске „кашије“. Транзитна такса, која је у Црној Гори износила чак 4 одсто одбјала је Косоваре да користе луку у Бару. Прихваћен је од стра-

Аргентином, преко ње и са цијелом Јужном Америком, јер је захвално тржиште за разне робе. Стизаће и бродови са робама из Кине, али и из других земаља које су свјетски економски хит. Уз уговорање нових послова радимо упоредо на усавр-

не Владе РЦГ предлог „Луке Бар“ да се оне смање и сада износе свега 1 одсто. Из дана у дан се јављају пословни партнери с тог подручја ради договора о новим пословима.

„Лука Бар“ је ових дана добила још једног значајног пословног партнера. Ријеч је о чуvenoj фирмама „Итал цемент“, једној од пет највећих у свијetu те врсте. Она ће уveliku користити складишта луке и прве количине цемента за регион Балкана стижу из Италије половином године.

- Треба напоменути да је наша лука, без икаквих нових улагања, спремна да сада претвара око пет милиона тона роба. Наши планови развоја, међутим, предвиђају у скору будућности много више послова. За то смо пронашли модел, једино могуће примјењивији јер наш колектив нема пару за веће исправке. Ради се о заједничким улагањима у нове капаците. Тако смо с једном великим фирмом из Панаме већ потписали уговор о доградњи контејнерског терминала, што ће омогућити знатно више послова за нас. Странац ће уложити у тај пројекат 25 милиона долара, а дали смо им конcesије на 30 година. Од повећаног обима послова имамо користи и ми и они – итичке Гвозденовић.

И када су упитају други капацитети луке, примјењиваће се овај модел. Један од главних циљева је да у претвору доминирају генерални терети, посебно контејneri, јер се управо те лучке манипулатације најбоље плаћају. На том послу се већ прилично успјело. Планира се такође активирање слободне царинске зоне у заталочују луке. Пројекат о томе, стајаћи већ двије деценије постоји за сада само на папиру. Треба га реализовати, јер корист од тога може да буде огромна. И за луку и за републику. Да би се најзад кренуло потребни су адекватни прописи и већ се разговара с Владом РЦГ о том послу који треба да мотвише велике свјетске фирме, али и оне мање, да овдје нађу интереса за рад.

- Остварићемо ускоро сталну бродску линiju са

шавању наших погона и људи за што брзи и ефикаснији претовар роба, како бисмо постигли квалитет који се тражи у оваквим пословима – казао нам је Миодраг Гвозденовић.

У „Луци Бар“ истичу да су окончали и један важан посао, који истина не доноси паре, али без којег лука не би представљала заокружenu џелињу. Ријеч је о примарним лукобранима који је био оштећен у земљотресу, али и послије тога. Изградио га је сплитски „Помград“ и тајко је барско пристаниште сада заштићено од вјетрова, таласа и других непогода које долазе с мора. Посао је коштао 13 милиона евра. У току је изградња секундарног лукобрана и тај посао, који ће коштати милион евра биће завршен за два мјесеца. И њега гради „Помград“ и његовим завршетком ће лука у Бару у потпуности представљати и безбедносну зону за све врсте бродова.

С. Ш. Грегорић

НЕСВАКИДАЊИ ПОДУХВАТ ТИВАТСКИХ РОНИЛАЦА

ИСТРАЖИЛИ „ЗЕНТУ“ УЗ ПОМОЋ „ТРИМИКСА“

На око три миље од обале у Петровцу од 1. до 9. марта акванautи ронилачког клуба „Нептун-Мимоза“ из Тивта под надзором предсједника клуба и најискуснијег ронионаца у Црној Гори Драгиша Копривице, заједно са још седам колега из њемачке ронилачке асоцијације „International technical diving ITD“ извршили су прво дубинско ронење у Црној Гори приликом кога су рониоци за дисање користили посебну смјешту гасова – хелијум, кисеоника и азота, такозвани тримикс. Та смјешта акванautima омогућава дужи боравак и рад на већим дубинама мора без опасности од тзв. „дубинског пијанства“ и других сметњија прouзрокованих удисањем компримованог ваздуха.

Три тиватска рониоца са колегама из Њемачке током седам дана експедиције спуштали су се на дубину од 72 метра на локацији потонућа аустроугарске крстарице „Зента“.

– Ово је била прва права детаљнија опсервација олупине тог брода на коју су се иначе већ спуштали рониоци из Београда, али су они, због неодговарајуће смјеште за дисање, на толикој дубини могли остати веома кратко вријеме – каже Драгиша Копривица, иначе бивши војни ронилац који једини у Србији и Црној Гори, посједује и највеће звање инструктора дубинског и сатурационог ронења. Његов син Борис био је вођа ронења на „Зенти“ и том је приликом, први у Црној Гори, успјешно положио испит дубинског ронења са коришћењем тримикса. – Њемци су били одушевљени очуваношћу и изгледом олупине брода који је потонуо прије 89 година као и атрактивношћу наше подморја. Вријеме нас је послужило, температура воде на дубини од 72 метра била је 12 степени а и подводна видљивост је била добра па смо за седам дана ронења снимили обиље филмског материјала од чега ће за два мјесеца у Њемачкој бити монтиран филм о „Зенти“ који ће се приказати и у Црној Гори.

Рониоци су, по ријечима Копривице, коришћењем тримикса на дну мора остајали од 30 до 45 минута док је излазак на површину, уз обавезну декомпресију, трајао до датних од 148 до 172 минута.

– Зента лежи на равној кобилици, као да је неко прости положио на дно мора од тврдог пјешка, због чега олупна није ни много утонула у седименте па се чак и половина њених пропелера још увијек налази изнад слоја пјешка

ПЛАТЕ И СТАНОВИ

На платном списку „Луке Бар“ је 1.650 радника. То је двоструко више него што запошљава лука у Копру, која годишиње претворава чак 10 милиона тона роба. Процес рационализације ће и овде бити спроведен, али постепено, а очекује се и много више послова па ће и тренутни ви-

шкови бити запослени. Пројектина плата износи 300 евра. У последњих пет година је кроз стамбене кредите и изградњу станови, рiješeno 400 стамбених питања запослених. Управо је потписан уговор са Заводом за изградњу Бара о градњи још 600 станови за раднике „Луке Бар“.

ОД 8. МАРТА РАДИ ПОРОДИЛИШТЕ ПРИ ВОЈНОЈ БОЛНИЦИ У МЕЉИНАМА

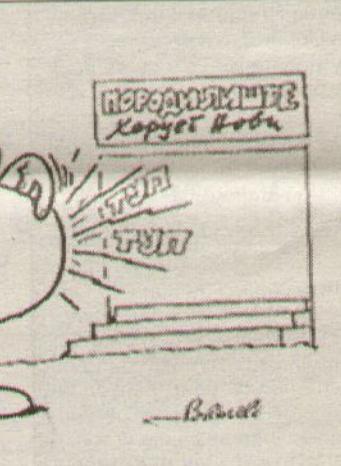
РАЂАЈУ СЕ ПОНОВО МАЛИ НОВЉАНИ

• Прво па мушки, а за првих десет дана рођено осам беба – четири дječaka и четири djevojčice

Након скоро четири деценије, 8. марта, поводом Дане жење, Херцег-Нови је поново добио породилиште. Већ сјутрадан, 9. марта, рођена је прва беба. Све дневне новине су пренијеле ову вијест „Прво па мушки“. Иначе, за првих 10 дана рођено је осам беба, четири мушки и четири женске, а три породиље су чекала на порођај, што је по процјенама један порођај дневно.

Породилиште је 8. марта отворио в. д. Предсједник Црне Горе и предсједник Скупштине Филип Вујановић истакавши да се остварио вишедеценијски сан и жеља грађана Херцег-Новог да у свом граду добија породилиште. Ово је највреднији и највећи поклон и честитка женама овог града рекао је Вујановић.

– Кроз овај пројекат се остварила максимална сарадња Војске Србије и Црне Горе и државе Црне Горе. Војска је у овај објекат уложила два милиона евра а опремила га је Влада Црне Горе са 500.000 евра. Такав начин комуникације и сарадње мора да буде будућност породилишта државе Црне Горе и Војске. Она је нужна да би се обезбиједила реформа и

Навалио ћије рока да се смјесиши у комфор...

дан хуман људски пројекат. Тихо, без помпе, саграђен је изузетно лијеп и функционалан објекат чија је корисна површина 15.000 квадрата. Пројектовање је обавио ВојноНародни биро из Београда а извођач радова је било предузеће „Нови Првобранац“.

Болница у Мељинама је јединствена војна здравствена установа која у свом саставу има породилиште. Она је специфична и по томе што су се херцегновски цивилни осигуравани одувијек лијечили у њој а послједњих година више је цивилних него војних. Са Фондом здравства Црне Горе о томе је потписан и уговор. У фебруару прошле године са Фондом је потписан протокол и о проширењу сарадње којим је предвиђено потписивање новог уговора око начина коришћења већег броја здравствених услуга за цивилне пацијенте у Војној болници. То значи да поред уговора око начина коришћења услуга на интерном, хируршком и ОРЛ одељењу, пацијенти прије свега из Боке би могли да користе гинеколошко-акушерске и лабораторијске - хормонске анализе, услуге скенера, рендгенске прегледе, мамографију и друге због којих иначе морају да путују у Подгорицу или Београд. Војна Болница је упутила Фонду здравства Црне Горе предлог новог уговора још прије годину дана али на одговор се још чека. У међувремену примају пацијенте иако не знају ко ће те трошкове да покрије. Што се породилишта тиче предлог је да жени са подручја херцегновске општине не плаћају партиципацију, уз упут и партиципацију пружају услуге и женама из других крајева Црне Горе, а за оне из других земаља цијена порођаја је 400 евра.

Д. Ивановић

ска

на дну. Брод је у веома добром стању, свих његових осам топова калибра 120 mm и 8 топова калибра 47 mm још су на „Зенти“, а временом се на олупину „накачило“ дosta мрежа и парапангла које су на њој изгубили рибари. На боковима брода видљива су оштећења од граната, командни мост је уништен директним поготком а на крменом дијелу, изнад машинског простора, види се велика рупа од граната која је пробила све палубе и дно бродског корита и тиме запечатила судбину „Зенте“. Посебно је упечатљив дрвени покров главне палубе који и данас је узгледа као да су га морнари управо углачали.“ – прича о „Зенти“ Копривица додајући да је већ једна екипа Аустријанаца најавила да ће током априла доћи и ронити на олупини те крстарице.

Већ је договорен наставак сарадње у септембру када ће заједно ронити на олупини једног италијанског трговачког брода дужине 100 метара који је током Другог свјетског рата потонуо у непосредној близини „Зенте“ а размишља се и о истраживању олупине једног за сада неидентификованих ратног брода који је потонуо у близини Петровца на дубини од 108 метара. „Зента“ је изграђена 1899 године у Пули заједно са још двије идентичне крстарице – „Aspern“ и „Szegetvar“ а потопљена 16. августа 1914 године након неравнopravne борбе са вишеструком надмоћнијим саставом савезничких ратних бродова који су ту, тада већ стару крстарицу од 2300 тона, изненадили док је патролирана уз црногорску обалу. Иако без изгледа да побјегне у Боку, комадант „Зенте“ капетан фрегате Paul Paher одбио је да Британцима и Французима преда свој брод и ступио је борбу која се завршила потапањем аустроугарске крстарице и смрћи 210 људи – тада припадници Аустроугарске монархије. Савезнички ратни бродови нико су том приликом из мора спасили преживјели рибари из Петровца којима су то одобрили црногорске власти па се око 140 преживјелих на челу са капетаном Paherom, ускоро нашло у црногорском заробљеништву. Иначе, избегавање Енглеза и Француза да помогну немоћним бродоломцима са „Зенте“, упркос њиховим немуштим правдањима, тада је коментарисала и осудила готово сва сјетска штампа.

Ж. Комиџановић

АКТУЕЛНОСТИ

МЕДИТЕРАНСКИ АКЦИОНИ ПЛАН

Према Конвенцији о заштити Медитеранског мора од загађења (Барселонска конвенција), Медитеранско море је дефинисано као: "простор морских вода Медитеранске територије која укључује заливе и мора, ограничен са западне стране меридијаном који пролази кроз Саре Spatell светионик на улазу у Гибралтарски мореуз, и са источне стране јужном границом мореуза Дарданели између Мајхметик и Кумакале светионика".

Дон Hinrichsen је 1990. године у својој књизи "Наше заједничко море: Обале у кризи" написао: "У неком смислу, Медитеранско море је жртва немиле географске судбине. Наиме, Медитеран, као релативно дубоко, а ипак мање море, налази се превише сјеверно да би се у њему могли развијати корални гребени, а такође не постоје ни подводне долине, већ морско дно из плитких обалних вода стрмоглаво сипају до дубина од 1000 м или дубље. Копнени дио обале је такође пуст као и морско дно, и због оваквих географских одлика Медитеран акумулира велике количине загађења."

Сматра се да Медитеран није само жртва "немиле географске судбине" већ и интензивног историјског развоја који датира из времена првих цивилизација. Неке од највећих свјетских империја стварале су се и изумирале на овим просторима. Од тада до данашњих дана Медитеран је увек био раскршће разних кул-

ПРОГРАМ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА ЗА ЗАШТИТУ МЕДИТЕРАНСКОГ МОРА ОД ЗАГАЂЕЊА

тура, религија, друштвених и политичких система.

Крајем осамдесетих година процењено је да од укупног броја становништва свих земаља Медитерана, око 37% живи на обали. Процењује се да овај број износи око 130 милиона становника, који се у периоду од маја до октобра увећава са додатних 100 милиона туриста. Као што је Медитерански регион један од најатрактивнијих туристичких дестинација, а туризам једна од најразвијенијих привредних грана сваке од земаља, процењује се да ће број туриста и домицилног становништва на обалама Медитерана до 2025. године дотићи цифру од 340 милиона. Овакав пораст у броју туриста је праћен потребом за даљим развојем обалног подручја, што даље захтева повећање потрошње воде и других ресурса, а што проузрокује веће количине чврстог и течног отпада који са копна стиже у море. Развој туризма, такође, произвodi и велике промјене у конфигурацији обале као и деструкцију природних екосистема мора и обала.

Озбиљни проблеми обалних подручја Медитерана проузроковани су немарним и неодговорним односом према простору као што су урбанизација обале, изградња дубоких лука, заштитних објеката, уклањање вегетације, испуштање от-

адних вода и чврстог отпада.

Медитеран је још шездесетих година добио репутацију једног од најзагађенијих мора на свијету, а главни узроци загађења су отпадне фекалне воде, индустријске отпадне воде и отпадне воде са пољопривредних добара. Око 60% отпадних вода из градова се слива директно у море, док се 40% отпадних вода улива ријекама. Отпадне воде су главни узрок еутрофикације Медитеранског мора. Индустријска постројења на обалама су константно загађивач тешким металима и органским угљоводоницима.

Друга врста загађења је изливавања нафте и нафтних деривата, с обзиром да Медитеранско море представља једну од главних раскрсница светског поморског транспорта. У последњих 50 година пријављено је око 100 случајева изливавања нафте у Медитеранском мору.

Још почетком седамдесетих година, свесне алармантног стања Медитерана, група изабраних научника, стручњака и представника држава у сарадњи са неколико организација Уједињених Нација саставила је циљем да направе акциони план, који је 1975. године усвојен од стране влада 16 од тадашњих 18 земаља Медитерана. Медитерански акциони план (МАП) саставља се од четири сегмента:

- интегрално планирање развоја и управљања ресурсима Медитеранског басена,

- координирани програм истраживања, мониторинга и размене информација у вези стања животне средине и степена загађености Медитерана (MEDPOL),

- правни оквир који се састоји од Конвенције за заштиту Медитерана од загађења, Протокола и Техничких прилога,

- институционални и финансијски оквир Акционог Плана.

Конвенција о заштити Медитеранског мора од загађења и два пратећа Протокола усвојени су у Барселони 1976. године. Барселонска Конвенција представља општи оквир и основу за Медитерански Акциони План док Протоколи третирају посебне области. Први протоколи били су: Протокол о заштити Медитеранског мора од загађења са бродова и авиона и Протокол о у вези сарадње у борби против загађења Медитеранског мора минералним уљима и другим штетним материјама у хитним случајевима.

Као први корак ка регионалној сарадњи, чланице МАП-а су усоставиле Медитерански програм праћења и истраживања загађења (MED POL) који је у првој фази (1976 - 1980) године укључио научнике из 83 истраживачка центра и лабораторија из 16 Медитеранских земаља.

Плави План је инициран 1979. године као дугорочни план управљања као дио социо-економске компоненте МАП-а. Овај план се бавио проблемима као што су управљање водним ресурсима, развој индустрија, потребама за енергијом, демографским кретањима, урганизацијом и утицајем туризма на обална подручја. Чланице МАП-а су 1981. године усвојиле дугорочни план праћења стања Медитеранског мора за период 1981-1991 познат као MED POL фаза II.

Правни оквир МАП-а био је почетком осамдесетих ојачан са још два протокола. У Атини је 1980. године донесен Протокол о заштити Медитеранског мора од загађења са копна који су одмах усвојиле 12 земаља чланица. Овај важан документ је идентификован као мјере контроле загађења мора отпадним водама, индустријским отпадом и другим загађујућим материјама. Протокол о посебно заштићеним подручјима усвојен је у Женеви 1982. обавезао је чланице МАП-а да за подручја са посебним биолошким вриједностима успоставе посебне режиме заштите.

Након Декларације о одрживом развоју у Рио де Жанеиру

1992. године и Агенде 21, УНЕП је лансирао II фазу Медитеранског Акционог Плана којим су се мјере заштите од загађења прилагодиле принципима одрживог развоја. У оквиру МАП-а 1994. године усвојена је Туниска декларација о државном развоју Медитерана и усвојена МЕД Агенда 21. Исте године, у Мадриду усвојен је Протокол о заштити Медитерана од загађења усљед истраживања и искоришћавања минералних ресурса.

С обзиром на нове трендове у заштити животне средине и потреби да се заштита интегрише у све секторе људских активности, 1995. године, у Барселони ревидована је Барселонска Конвенција која према Рио Декларацији и Агенди 21, предвиђа интегрално управљање обалним подручјима (ИУОП) као једини начин за усостављавање одрживог развоја у обалним подручјима. Поред ревидоване конвенције, усвојен је и Протокол о посебно заштићеним подручјима и биолошкој разноврсности Медитерана, који је ставио ван снаге Протокол из 1982. године.

Протокол о заштити Медитеранског мора од прекогранчичног кретања опасног отпада и њиховог одлагања усвојен је 1996. године. Исте године у оквиру МАП-а формирано је савјетодавно тијело - Медитеранска комисија за одрживи развој (МЦСД) чија је улога у формирању политике за промовисање одрживог развоја у Медитеранском басену. Најновији протокол у оквиру Барселонске конвенције усвојен је на Малти 2002. године у вези сарадње у заштити Медитерана од загађења са бродова и у хитним случајевима, борби против загађења.

Данас, Медитерански акциони план сачињавају и 6 регионалних центара активности (РАЦ) који је баве посебним областима. То су:

- Плави пан (Blue Plan RAC) који се бави систематским праћењем и проценама животне средине на Медитерану у односу на развој.

- Програм Приоритетних Активности (Priority Activity Programme RAC) који се бави интегралним управљањем обалних подручја

- Посебно заштићена подручја (Specially Protected Areas RAC) који се фокусира на биодиверзитет и бави заштитом Медитеранских врста, њихових станишта и екосистема.

- Регионални центар за хитне реакције у случају загађења мора (РЕМПЕЦ) који помаже Медитеранским земљама за припрему у случају загађивања припрему у случају загађивања припрема акција на борду.

Након Декларације о одрживом развоју у Рио де Жанеиру

мору.

- Регионални центар за сателитско праћење животне средине (Environment Remote Sensing) који подржава процес планирања везаних за обална подручја.

- Регионални центар чистих производних процеса (Cleaner Production RAC) који се бави смањењем отпада у Медитеранском индустријском сектору и промовише коришћење чистих технологија.

- Поред ових регионалних центара, у оквиру МАП-а функционише и МЕДО програм који се бави праћењем развоја и животне средине у Медитерану.

- Медитерански акциони план се финансира из Медитеранског фонда који је као финансијски оквир основан још 1976. године, затим из редовних извора Уједињених нација, а велики број пројеката и финансирају Светска банка и ГЕФ.

СФР Југославија била је један од оснивача Медитеранског акционог плана, као и потписница Барселонске конвенције. До деведесетих година, научне институције, у првом реду Републички хидрометеоролошки завод и Институт за биологију мора, били су укључени у MED POL, и активно доприносили истраживању и праћењу стања животне средине у Медитерану. Међутим, након УН ембарга деведесетих година, нијмо више имали могућности да учествујемо у програмима МАП-а. Нажалост, то се десило баш у вријеме када је МАП лансирао другу фазу, односно, када се стратегија МАП-а прилагодила принципију Агенде 21.

Данас су све земље Медитерана осим наше, чланице Медитеранског акционог плана. Стога су недавно покренуте активности за учаљење Црне Горе у МАП. Како је овај програм у систему Уједињених нација, званично приступаје се очекује да државног нивоа, након ћега ће институције у Црној Гори моћи да се укључе у регионалне

центре, програме и пројекти од великовог значаја за многе научне и државне институције у Црној Гори, надамо се да ће се ова иницијатива брзо и реализовати, и да ће, како је изјавио г. Агаб Hoballah, замјеник координатора МАП-а, Црна Гора учествовати на следећем састанку земља потписница у новембру ове године, као пуноправни члан.

Мр Александра Ивановић, дипл. биолог мора

МЕДИТЕРАНСКО МОРЕ

Тунис, Алжир и Мароко.

Медитерански басен је подложен сеизмичким и вулканским активностима јер је смештен у центру комплексно формирајућег мозаика тектонских плоча које понирају једна испод друге. Карактеристике медитеранске климе су кишне зиме и сува лета са многим микром климачким разликама због разуђене обале и планинских вијенца. Сјеверни дио Медитерана карактерише умјерена, влажна клима док је на јужном дијелу клима топла и сува.

Главне ријеке које се уливају у Медитерански море су Ебро, Рона, По, Вардар и Нил, и њима дотиче око 15 000 м³/с воде и велике количине седимента. Салинитет Медитеранског мора је мало изнад 36 ‰, док дубоке воде имају салинитет и до 38-39 ‰. Просјечна температура отвореног мора је између 12.5°C и 13.5°C, док температура приобалних вода драстично варира због разлика у геоморфологији, клими и дотока воде са копна.

Позната карактеристика Медитерана су мале концентрације одређених, биолошки важних, супстанција због чега је ово море олиготрофно, односно мало продуктивно. И дакле је Медитерански море релативно сиромашно по количини живих организама, веома је богато биолошком разноврсношћу. Велики број ендемских врста је карактеристика флоре и фауне Медитерана.

ТРЕНИНГ ЦЕНТАР У БИЈЕЛОЈ САВРЕМЕНО ОПРЕМЉЕН ЗА ОБУКУ ПОМОРАЦА

Проблем поморства у нашој земљи последњих година је дошао до пуног изражаваја. Некада понос трговачке морнарице, велике Југославије, когорска Југоширеја постоји, практично, само на папиру, а флота Прекоокеанске пловидбе из Бара је сведена на два ферибота и полуутерти брод „Алба“. Дакле, трговачким бродовима нема, путничким осим ферибота није било ни раније а, с друге стране, сваке године диплому о свршенујујујују је Југославија. Средњој поморској школи или Вишој поморској школи или, пак, Факултету за поморство добију на десетине младића спремних за пловидбу. Како нема бродова под нашом заставом, то је за украдији на стра-

ном броду, посебно приправницима, тешко наћи украдија. Јер, на страним компанијама тешко примају и искусне поморце, официре и друга занимања, а за приправнике (кадете или асистенте строја) најчешће нема мјеста. Осим тога, захтјеви према стандардима које прописују међународне конвенције су, такви да је неопходна и додатна обука за наше поморце, како приправнике тако, често, и за искусне морске вукове.

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

ИЗ РЕПОРТЕРСКЕ БИЉЕЖНИЦЕ

Друга је половина марта, а још бриди. Сунце разноси јак вјетар, па напуљу дужи боравак и не прија. Пролеће касни, а каснила је и зима. Све, онда по природним законима касни - и бубњење биљака и активност у баштама.

У ширем атару села Тудоровићи, међутим, живо. Зује грађевинске машине, довијују се радници, камioni вијугавим путем од Јадранске магистрале, преносе грађевински материјал.

- Није почела обнова села, коју подуже планирамо, или не како смо бар ми замисљали - биљежимо ријечи Стева Јовановића, који је на кратко дошао из Београда у родно место. - Гради се на велико, стигли су мени неки непознати људи, ничу куле каквих није било у овим крајевима. Добро је да се гради, али...

Градњом је "нападнут" тенц рен од Тудоровића, преко

Рађеновића до цркве Света Недеља, која, високо над обалом, стражари. Пред ќојом су гробови мјештана. Ни, остали мјештани који ријетко и свраћају, не знају много више. Па и не желе да причају о новим градитељима. Неки богатији (очигледно) Руси, доворшавају градњу огромног објекта. Бетон и опека се надгроњавају по спратовима овог здања које пада у очи са свих страна. Кажу, биће то хотел са пуно соба, апартмана, веле и с коцкарницом.

Око цркве Света Недеља, у пуном погону су багери, камioni, утоваривачи и друге машине. Земљани радови се изводе тик уз нову ограду гробља које су мјештани уредили прије коју годину. Неки мјештанин је кажу, продао плац, а градиће се викендице или неки слични туристички објекти.

Зар баш уз ограду гробља, питају се и мјештани и на-

мјерници, који штњом излазе на овај "видиковач" одакле пушта поглед на добар дио јужне обале?

Обнова Тудоровића и сусједних села, чије је становништво у више етапа расељавано одавде, почела је крајем минулог вијека. Сопственим новцем и големим знојем мјештани су обновили цркве Света Недеља и Свети Димитрије. Било је и помоћи разних донатора па је сасвим ново руко добила и некадашња зграда основне школе у Тудоровићима, која је деценијама била и место окупљања и договарања мјештана, културни центар не само овог села. Планирана је и обнова цркве Свети Никола, такође у самом селу, која је новијег датума, али и прилично разрушена.

- Планирали смо још доста акција, али и једну која је можда и најважнија, а која се не може извести само трудом мјештана - прича нам Стево Јовановић, који је био на челу Одбора за обнову споменика културе и духовности. - Тудоровићима, свјесни смо сви тога, треба вратити живот. Треба обновити старе домове, прије тога поставити потребну инфраструктуру. Идеја је била и раније, а једна, веома занимљива је и даље актуелна - да се начини туристичко село.

Ова идеја, има међутим и своје - услове. Потребно је обновити село, а сачувати амбијент. А то значи да куће у којима ће боравити туристи сачувaju ранији изглед колико год је то могуће. Да доминирају камен и херамида, да се обнове чу-

вена гувна сеоска, такође и тијесне камене улице које су пролазиле кроз ово село.

Колико нови објекти, од посве нових материјала, који "додирују" небо, пројектовани тако да буду функ-

цијаји" за ново вријеме?

- Тешко је рећи, прецизно се одредити - истиче Јовановић. - Нисам архитекта, грађевинар и слично, али познајем паштровску и уопште приморску архитекту-

СЕОБЕ

Мјештани Тудоровића и околних села, и заселака, селили су се више пута. Путеви су послије првог свјетског рата водили у војвођанску равницу, где су земљу добијали Солунци. Послије другог свјетског рата, такође се ишло у Војводину. Одавно су Кентере, Ђурашевићи, Јовановићи, Анђуси, Санковићи, Рађеновићи и остали почели да одлaze у Америку, Австралију, Канаду. У печалбу. И коначно највећа сеоба је изведена шездесетих и седамдесетих година прошлог вијека, када је туризам готово сва овдашња домаћинства довоје уз саму обалу. Највише на простор Светог Стефана и Милочера.

ционални, али не и да поштују амбијент, могу да буду иницијална каписла изградње туристичког села? Или, пак, колико могу да штете старој идеји "спако-

ру. Извјесно је да ова "чудовиšta" од бетона и опеке, одударају од амбијента. Очигледно да новац не тражи много ни савјете ни уклапања у амбијент, пла-

нове и идеје. Неко хоће да гради, да би зарађивао. Но, опет вјерујем да нама остаје довoljno простора да у самом селу, где су старе, оштећене куће, радимо како смо и замислили. Да обновљамо, уз помоћ дакако хотелских, туристичких и других прдуzeћа којима је туризам дјелатност. Посредна или непосредна. Штета је да Тудоровићи, заиста не постану право туристичко село - каже Јовановић.

А некада највеће паштровско село је биља идејан простор за то. За "сеобу" туриста, домаћих и страних, са саме обале у њено непосредно zaleđe. Асфалтни пут, који од магистрале води до самог села, дугачак је свега километар. Село је, надомак мора, али ноћи су у њему битно другачије него уз саме плаже. А у много развијенијим туристичким земљама од наше, села на овој удаљености, па и она знатно удаљенија, претворења су у оазе у којима бораве номади. С друге стране наша "скраћена" обала постaje све тјеснија, па су Тудоровићи, као и остала села у залеђу први одушак, који треба користити.

Хоће ли, међутим, градитељи сеоских хотела и други који желе брзу зараду, бити бржи од оних који добре, старе идеје треба да реализују, остаје да се види. Туризам ће свакако, новим путем од Светог Јована, у Тудоровиће, Рађеновиће и друга села. Са или потпуно без примјеса старе архитектуре неизвјесно је јер наш простор већ одавно урбанизује искључиво, новац.

С. Ш. Грегорић

Црква Светог Димитрија

Хотел у Тудоровићима

АПЕЛ ОДБОРА ЗА ОБНОВУ ХРАМА СВЕТОГ НИКОЛАЕ НА ХРИДИ КРИМОВИЦЕ

"Капела на хриди, која струши десетак метара даље од краја. У њој једва може да стоји до пет особа. Нити има звоника нити олтарске апсиде и зидана је уопште као каква војничка караула. Једно звono, смјештено негде око 1890. године, виси о превијеној гвозденој шишици. На црквеном зиду споља је израђен лик Св. Николе у византиској стилу. Предање казује, како је ову капелу зидао неки Грк, као завјетну црквицу, пошто се спасао од непогоде при околним хридима. На аустријској ћенерал-штапској карти (1:75.000) ова је хрид обиљежена као Scoglio Nicolo".

Овако је на крајем 19. и почетком 20. вијека угледни учитељ и знаменити Бокељ Младен Прнгорочевић

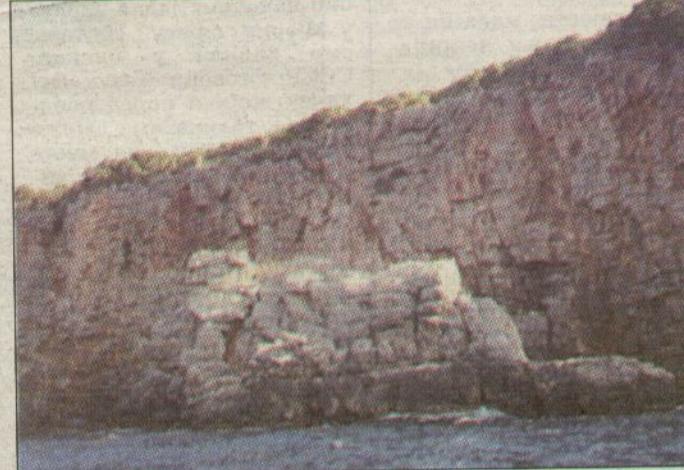
пишћи о црквама у Грబљу и Боки, записао о црквици на хриди Кримовице, а на тај запис подјетије је недавно Одбор за обнову храма апелујући да се приступи његовој обнови, да обновљени храм у будућности као и у прошлости буде одредиште, путоказ и свјетионик, и видљиви и дувоховни".

Предсједник Одбора Иво Бајковић, поморац који као и још дosta Грбљана већ годинама "једе хљеб са седам кора", каже да су оснивањем Одбора за обнову храма Св. Николе 22. маја прошле године, на прољећни Никољдан, почињене активности на обнови црквице.

- Планирамо да црквицу првотврдног габарита (2,5 x 1,5 метра) прво комплетно

урадимо па онда специјалном дизалицом поставимо на хриди Кримовице где је постојала до катастроfal-

ног земљотреса 1979. године када је потпуно уништена. Градња на самој хриди била ће неупоредиво ску-

Мјесето некадашње и будуће храма Светог Николе

ТРАГОМ СТАРИХ ЗАПИСА

"Нико не мари за цркву, иницији поштује своју веру, и народ се овај мора ужасно казниши, ако се неодвраши од зла и порока"

О поправци и уређењу црквице Св. Николе на хриди Кримовице писало се, иначе, и прије 64 године. У београдском Мисионару број 2 за 1939. годину (према књизи "Чуда Божија у XX веку - Чуда у Србији") Максим Л. Јовановић је забиљежио је причу, вијење грбљског сељака Вујадина Чејовића који је 31. октобра 1937. године отишао у шуму да набере магиња за ракију.

У густој шуми кроз ципраг нашао сам на једну ледину, у којој је призласио само са источне стране, ушао сам тамо и на западној страни ледине почeo да савијам грane и пуним корупу са магињама. Када сам се мало окренуо к истоку, видео сам на ледини човека у одори владичанског, са златним епитрахијом

- А шта друго радите та-

- упита.

- Орали смо, сејали, копали, али је слаба година била уопште.

- И још ће гора доћи, рече он. Не познаје нико Бога ни свете Богје, и грдно ће бити настрадати због вашега безверства.

- На то сам му ја снисходио одговорио: Преосвештени, ово се све покварило до рата светскога и окренуло по злу путу.

На мој одговор он је са

мањим повијешеним тоном ре- као: Зaborавићете тај рат

при другом рату који ће доћи и несрћама које ће настути због грдних ненада.

- Шта радиш, стари, овде?

- Купим магиње, одговорио сам

- А шта правите од њих?

- Изненађен овим гласом

и зачујен откуда се могао владика овако појавити у шуми, казао сам: Печемо, преосвештени, ракију од њих.

Изговаривши ове речи одједном нестаде испред мојих очију ни сам не знам како - расплину муњевитом брзином и испречезну,

што ме највише изненадило. Зaboravio сам на капу корпу и вратио се кући ваној" за ново вријеме?

- Тешко је рећи, прецизно се одредити - истиче Јовановић.

- Колико нови објекти, од посве нових материјала, који "додирују" небо, пројектовани тако да буду функ-

циони и идеји. Неко хоће да гради, да би зарађивао. Но, опет вјерујем да нама остаје довoljno простора да у самом селу, где су старе, оштећене куће, радимо како смо и замислили. Да обновљамо, уз помоћ дакако хотелских, туристичких и других прduzeћа којима је туризам дјелатност. Посредна или непосредна. Штета је да Тудоровићи, заиста не постану право туристичко село - каже Јовановић.

А некада највеће паштровско село је биља идејан простор за то. За "сеобу" туриста, домаћих и страних, са саме обале у њено непосредно zaleđe. Асфалтни пут, који од магистрале води до самог села, дугачак је свега километар. Село је, надомак мора, али ноћи су у њему битно другачије него уз саме плаже. А у много развијенијим туристичким земљама од наше, села на овој удаљености, па и она знатно удаљенија, претворења су у оазе у којима бораве номади. С друге стране наша "скраћена" обала постaje све тјеснија, па су Тудоровићи, као и остала села у залеђу први одушак, који треба користити.

Хоће ли, међутим, градитељи сеоских хотела и други који желе брзу зараду, бити бржи од оних који добре, старе идеје треба да реализују, остаје да се види. Туризам ће свакако, новим путем од Светог Јована, у Тудоровиће, Рађеновиће и друга села. Са или потпуно без примјеса старе архитектуре неизвјесно је јер наш простор већ одавно урбанизује искључиво, новац.

Финансиска помоћ и материјална подршка у обнови црквице Св. Николе посебно желе поморци, али они сами не могу све да финансирају. Мало се плови и зарадује, више је њих на кону него по

свјетским морима и океанима, па око 480 бивших и садашњих грбљских поморца очекује помоћ оних који су у могућности да помогну, имају жељу, па и осјећај дуга за обнову овог завјетног храма. О Никољдану прољеће јом, 22. маја, уприличиће се литија од цркве Св. Николе у грбљском приморском Бигови баркама до хриди у Кримовицама где се налазила црква Св. Николе и

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

МАШКАРЕ, ДУГА ТРАДИЦИЈА КОТОРА, ИМАЈУ И ДАНАС ДОСТА ПРИСТАЛИЦА

БИЈЕГ ОД СТВАРНОСТИ ИЛИ...

Групна маска „In vino veritas“

Прошао је фебруар, мјесец поклада, и, у то вријеме, машкара које су нарочито дуж Приморја увијек актуелне. У Котору, та традиција заиста дugo траје. Послије рата, комунисти су, једно вријеме, били забринути због стављања маски на лице, идеје "златних кашика", ваљају, по тумачима тога времена биле за отворено глеђање - без маски, али, с временом и у тадашњем режиму маскенвали су оживјели. Тако су и ове године, у Котору, од седмог до 23. фебруара приредили низ програма по водом Карнвалских свечаности, а већ неколико година организацију тих познатих и традиционалних забава воде чланови Удружења "ФЕШТА" из Котора.

Иако је стандард учинио своје, пуно незапослених, скupoћа, скромна примања већине оних који, уопште, нешто примају, ипак је у вријеме карнвалских програма било живости, смијеха, забаве, мада, утисак је, много мање и са скромнијим одзивом публике и, уопште, мање еуфоричном атмосфером. А, и разумљиво је.

Тако је и традиционални карнвал, 23. фебруара,

привукао много мање посетилаца у Котор него ранијих година а појавио се и лист Карампана који излази само у вријеме Карнавала и покушава да на духоват начин исмије појаве а, богме, и појединице из каторске средине. Но, како је Карампана кроз суђење Карнавалу коментарисала и неке на нашим просторима актуелне теме, секстрафикаинг, изазвала је "контраудар" у медијима. Појавио се и лист Ћакулона, у Доброти, који је излазио више од десет година, и који се бавио правим кривцима, а не жртвама када је у питању секстрафикаинг.

Ипак, што се програма Карнвалских свечаности тиче, ваља истаћи изложбу фотографија из минулих деценија са каторских карнавала; па бројно учешће млађих састава разних плесних група из Котора и Тивта, одржана су по два маскенвала за дјецу, односно одрасле, обновљена је карнавалска томбола, а било је и симпатично вече о кулинарским специјалитетима Боке Которске.

Посебну пажњу оних који прате традицију ових манифестација привукли су два маскенвала у хотелу "Фјорд" и, наравно, Карнавала. Заиста, било је на стотине врло маштовито уређених маски, чак понекад, толико инвентивних и оригиналних да су представљале право умијеће, како у идеји, тако и у реализацији и остварењу занатског успјеха. Слично је било и на Карнавалу, а затим је већа група учесника карнавала у Котору, почетком марта, била гост интернационалног карнавала у Ријеци и карнавала у малом словеначком мјести Мозирје.

Тако су каторске машкаре у жељи да побјегну од често суморне стварности забавили себе али и друге.

Како је традиција карнавала и маскенвала дуга и у неким нама сусједним државама, арома каторских

машкара стигла је до Хрватске и Словеније. Фешта је била и прошла, маске се, ипак, морају скинути а онда и суочење са свакодневним животом који је, на жалост, много мање забаван од оног под маскама. Можда и због тога све је више оних који желе да се маскирају. Макар и на кратко, све изгледа много љепше. То, посебно у Котору, посљедњих година, добро знају.

Д. Давидовић

И ОВЕ ГОДИНЕ

Као и претходне три године у Јавној предшколској установи "Љубица В. Јовановић Маше" су одлучили да малишане обрадују великом маскенбалом. Након вишедневних заједничких припрема и изради маски у сва три објекта у Петровцу, Светом Стефану и Будви, 6. марта су се, предвођени Градском музиком и малим мажореткама, у дефилеу

шеталиштем до Старог града заједно нашли Пипи Дуга Чарапа, вјештице, Пино-кио, кловнови, Дизнијевијунаци, новогодишње јелке, војчице, разно цвијеће, ћа-волчићи, ратници, "кокице", стонога, као и групна маска "Веселе кућице", која је била међу најинтересантнијима и најсимпатичнијим, јер су дјеца на својим малим и нејаким раме-

нима носила кућице разних облика и величина. Након шетње главним улицама Старог града, на платоу испред хотела "Могрен" приређена је скоро двочасовна фешта, а за добро расположење машкара побринуо се глумац Ђечијег позоришта из Подгорице Дејан 'Боновић' уз музичку пратњу "Монтенегросингерса".

М. М.

МАРКЕТИНГ

B "BANEX"***STANOVNI ZA TRŽIŠTE***

Tel: 086/452-790 069/023-569
banexgradnja@cg.yu

**BUDITE SPONZOR
PRVOG TELETEXTA
U CRNOJ GORI**

TV Budva

**MARKETING
086/ 454 - 811**

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

БАРСКА ПАРИЖАНКА
ЗАДЕ ЂУРОВИЋ

Три десетије живота за друге, доброте за сопствени народ, вјере у богатство без новца али и чежње да слуша пјесму родног Бара, прича о животу чији је јунак барска Парижанка Заде Ђуровић.

Прије три десетије Заде Ђуровић се, као сиромашна дјевојчица, из Бара обрела у Париз. Данас јој се са уважавањем обраћају људи од имена предсједници, духовни и свјетовни чланици, из разних средина.

Разговарале смо, недавно, у Паризу, у луксузном хотелу "Абријел". Имала сам задовољство да јој честитам још једну у низу медаља, које када је ријеч о овој прелијепој дами "наше горе лист", бљеште сјајем који не познаје гравце.

Ријеч је о високом одликовању предсједника Војислава Коштунића на крају његовог мандата. Лауреат је требало да буде неко које за своју земљу уради нешто посебно. Предлог Савјета дијаспоре, који сарађује са нашом Амбасадом, био је једногласан - то заслужује Заде Ђуровић.

А, Заде је била и у делегацији француског предсједника Жака Ширака, када је у децембру 2001. године био у Београду у званичној посети нашој земљи.

- Предсједник Ширак је хтio да у делегацији буде неко ко је учинио велико дјело за своју земљу. Изненадила сам се када су изабрали мене, каже.

Иначе, већ су убиљежене

у њен тродесецијски хуманитарни пут "Златна међаја Солунаца", такође златно одличје "Краља Александра" и многа друга.

Ријечи добре наде, када су сламка за спас или вјера у боље дане немјерљиви су новци, као и шлепери са животном надом, обичном па и "вриједном" килограма хљеба, одјеће да се скрије срамота оних који су им отели дом, крастаре пуну десењију на линији Париз - Југославија. До сада их је било 92.

Путују и данас.

Хуманитарна асоцијација, "Дањуб" у Паризу и "Дунав" у Београду, је спона добрих жеља и нада за многе људе. Име изњедрила Задина жеља да европска ријека и њени мостови споје људе без обзира на поријекло, вјеру или боју коже. У обије земље живи и данас нада наша Парижанка. Мада је њен крхки стас живот шибао, одржала је снага жеље, велика колико и њена доброта, да помогне своме народу.

На констатацију да су њени пријатељи свјетски људи, са жаром у очима помиње име др Жоржа Матеја. Упознали су се, крајем 1984. године, када је Заде први пут кренула у потрагу за добротом. Помоћ је требала Баранину Драгану Поповићу.

Дијагноза тешка а његова нада бесконачна. Тада је, каже схватила да мора и хоће да се бори против немоћи, коју носи болест и сиромаштво. Смјела је била њена намјера. Жорж

Матеј, свјетска љекарска величина, спаситељ озрачених у Винчи 1958. године, којима је трансплатирао коштану срж, лични пријатељ генерала Шарла Де Гола, професорска величина, данас је њен пријатељ.

Њена људска жеља да

ца пуня је исписаних редова о људским судбинама.

За малог Bojana из Сутомора срећних. У Париз је по "наду" дошао када је имао само 8 мјесеци. Тешка болест захватила је дечаково око. Оперисан је у Институту "Кири". Данас има 6 година и Заде

хује се, а душа јој плаче.

Живи, каже ова љепота од доброте, богат живот без милиона, а на новац гледа, као на парче папира, броји пријатеље и добра дјела, са својом дејком, сином Сеаном, студентом, и кћерком Сенадом. Дође, вјерује, вријеме

могнem онима који су у неvoљi. Тражију једног дана да mi објасне свој поступак.

Са Beogradom, каже, функционише, има изванредну сарадњу са Министарством здравља Србије, Царином на Сурчину, Кебелији, брзо mi стижу до-

Коншакши са важним личностима - са шафијархом Павлом и француским предсједником Жаком Шираком

помогне кренула је у болници "Виржиф", мјесту за наду обољелих из цијelog свјета.

Драган је оздравио и срећан са супругом и дјецом, Борђем и Нађом, њеном кумчади, живи у Бару. Професор Матеј је на Задину молбу путовао је и у Југославију и успјешно оперисао бројне болеснике.

У октобру су навршава Задина десетогодишња борба за животе небројених људи. Њена животна биљежни-

ка како "лијеп је шестогодишњи момчић". Живи са мајком и баком, отац му је погинуо у бомбардовању Југославије.

Живот, ето, пише роман о Задиној хуманој мисији. Нема њеној срећи краја, када јој на аеродрому, на растанку, махну осмјехнути. Често, међутим, сузе изморе и њено крхко тијело. Застане у њиховом боллу, који је и њен сопствени. Када зна да их никада више неће видети. Осмје-

када се морамо погледати у очи. А, Бог је велики. Моје богатство је срећа у очима људи којима сам помогла да оздраве, каже Заде.

А, статистика Задиних милиона добре наде је нејвероватна. Мјери се милионима евра. Само у 2002. години, вриједност лијекова који су стигли у Југославију, износи 3.700.000 евра. То је званични податак "Малтешких вitezova", великих Задиних донатора, уз Црвени крст Француске.

То је моје богатство, каже Заде Ђуровић, барска Парижанка, коју су свјетла велеграда обасјала снагом за добра дјела. И данас се, каже, сјети оне мале дјевојчице, која је у Париз стигла помало уплашена, јер није наликовао њеној Доброј Води и Бару, где је рођена. Данас је срећна, јер је додирнула звезде људске душе, поглед који је милују, па је ваљда отуда и снага да се изнова бори за животе других.

То чини са истим жаром и када је помоћ потребна у Црној Гори или Србији. Не лији се да помене бивше садашње људе из власти, без обзира где су сада, јер њихова доброта је за њу њихова "висока" функција.

Једно име увијек изговара са љубављу - Мирослав Илић, каже великих пријатељи.

Све је то можда мало или ја увијек себе највише дјем. Ипак, не бих могла сама. Осјећају моју намјеру добри људи, професионалици из власти, цариници аеродромски службеници. Не чека дugo на дозволе. Са JAT-ом има одличну сарадњу, често је обрадују "грatis" превозом за пакете.

- Мада је Париз мој град, овдје сам више од три десењије, ја сам, прије свега Баранка и Црногорка - каже Заде Ђуровић. - Волим сваку стопу мог Бара у којем сам сваке године, пјесму птица и цврчака, његове добре људе. Ипак, баш ту нисам остварила свој велики сан, да бесплатне лијекове дарујем сиромашнима. Борила сам се, двије године, али без успјеха. Шта сам молга, дигла сам руке и рекла до-вијења. А, хтјела сам да, бесплатним лијеком, по-

зволе а то је важно.

Пуна је душа Задине доброте, очи лијепих жеља. Зато, и не чуди мјесто које је заузела и у Француској, својој другој домовини.

Често путује у Beograd, била је у фебруару и Институту Мајка и дијете доњијела четрдесетак пакетића. Ту је и трогодишња Анђела Нурића, лијепа плава дјевојчица из Бара. Тешко је обољела и сигурно ће терапију морати да настави у Паризу. Требаће пуно новца, и апелује да се помогне. Зна да акцију помоћи, води Радио Бар и апелује на добре људе.

Клуб жена "Живети као некад" преко 2.000 оперисаних од тешке болести, функционише у Beogradу. Прате их љекари, психолози, који им помажу да се врате на животну стазу, јер ријеч рак је тешка носи страх и трауме, пред очима слича смрт. Међутим може се превазићи све се завршилије лијепо када све буде на вријеме, каже. Има доста примјера срећних завршетака и у Бару.

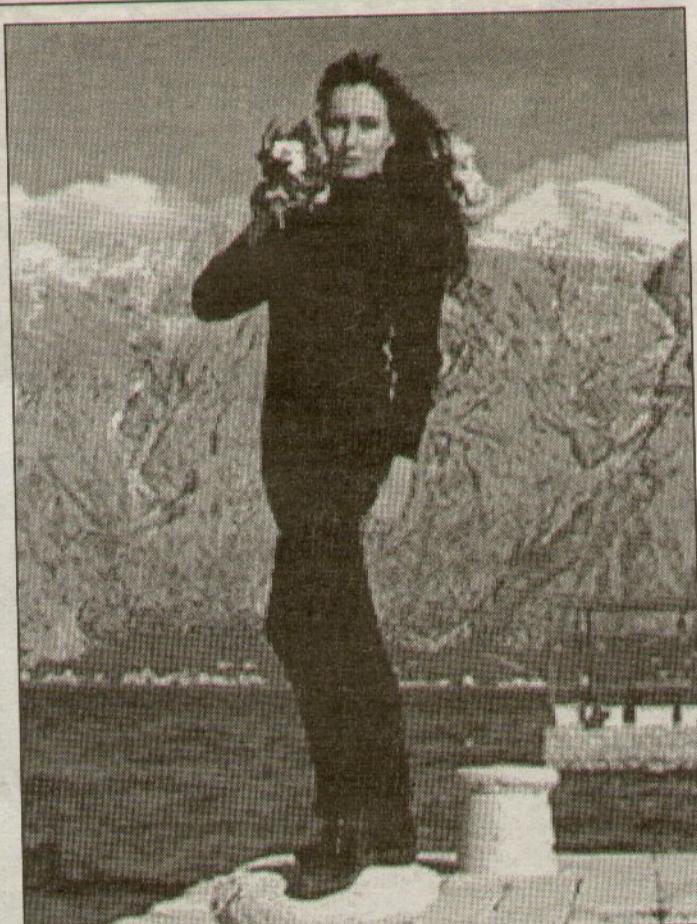
Велики је донатор и болнице у Тиршовој и ВМА. То води госпођа Зорица Милић и у Крагујевцу. Помаже и обољелима од сице.

Доста има послана. Иде од болнице до болнице, преводи.

Као бајка о доброј вијети живот наша Заде Ђуровић која већ 30 година живи и ради у Паризу. Све те године мисли на народ у својој земљи. Јуди се обрате Зади а онда она крене да тражи помоћ. Нисам милијардер и не могу да им платим, каже, али ту сам, помажем колико могу. Да набави лијек преведе тешко штivo, помогне да дођу до љекара. У болници "Густав Руси" чека се мјесецима, јер долазе људи из цијelog свијета.

- Имам све што ми треба. Немам милионе али имам пријатељство. Мој живот је испуњен позитивном енергијом. Бог је велики, када човек другоме помаже, може и сам очекивати помоћ - каже Заде Ђуровић и додаје да јој у тајквим тренуцима Бог даје снагу!

Недељка Павловић

ЦВИЈЕТНА МАНИФЕСТАЦИЈА „ФЕШТА КАМЕЛИЈА“ У ЧАС ДИВНОГ ЦВИЈЕТА
СТОЛИВ РАСАДНИК КАМЕЛИЈА

Иvana Žižon, једна од "дама камелија"

Мало мјесто, Столив унутрашњем дијелу Боке Которсе одавно се прочуло по стотинама маслинама, шуми кестена и раскошном цвијету камелије. По легенди, поморци из чуvene куће капетана Ивановића, прије више од 200 година, донијели су саднику камелије у Столив. Ивановићи су наслиједили капетанску традицију, па је отац, Марино дугогодишњи заповједник на бродовима трговачке морнарице, а синови Дарио и Марио настављају истим путем - први је трећи официр палубе а млађи кадет. И у кући Ивановића, гospоđa Јильјана чува стару камелију, у каменом пилу, где је по породичној традицији стигла прва камелија у Столив. Али, то је само прича, а за потребе туристичке пропаганде и афирмације наших мјеста, у Столиву се сваке године, у мартау одржава "Фешта камелија". И ове године, крајем марта и почетком априла, одржано је низ програма у част тог врло привлачног цвијећа које плијени све више, а кроз ову манифестацију постало је популарно, на далеко. Камелија, истина, не мирише али је врло лијепа - у нашим крајевима позната је црвена, бијела, али и у комбинацији црвено-бијела...

- Удала сам се у Столиву и одавно ево већ 45 година гајим камелије. Треба бити пажњив и педантан, њежан, али и вољети цвијеће. Мени успијевају камелије, сваке године садим нове,

младе, а доста и продам. За кућни буџет и то добро дође - каже гospођaMarija Čavor из Столива чија је башта увијек мета за бројне посетиоце.

И ове године невладина организација "Камелија", у Столиву низом програма обиљежиће ову манифестацију. Од изложбе аран-

жмана цвијета камелија, у Котору и Столиву, преко пјесме у школске феште у Столиву, вино и праву бокељску пјесму, до других програма који ће, као и увијек, привући медијску пажњу.

- Велики је проблем заокружити финансијску конструкцију. Нема новца,

Д. Давидовић

ПОЧЕО
„БАРСКИ ЈЕТОПИС“

Уз наговјештај новог фестивалског концепта, не и одрицања садржаја који су његов имац, „Барски јетопис“, први пут није отворен у Бару. Фестивалска завјеса подигнута је у амбијенту Црногорског народног позоришта у Подгорици. Сасвим логично су и поводи за овакав оквир 16. по реду манифестије културе.

- Амбијент „Јетописа“ је интернационализован а репрезентативни миље је лијепа позорница за фестивалску ријеч. Представља најаву деценијског пројекта, улазак у храбру измјену постојећег и нову потребу и Бара и његовог убрзаног развоја јер је и култури мјесто у таквом амбијенту - каже директор барског Центра за културу Милун Лутовац.

Први дан пролећа као почетак није случајан, представљају позив да се у Бар дође и ужива и у овој

СЛИКЕ ИЗ ДЕЛОА
БУДВАНСКЕ
МОДЕРНЕ ГАЛЕРИЈЕ

У будванској Модерној галерији 14. јуна 1985. године отворена је самостална изложба слика истакнутих хрватских уметника Златка Прице. Ријеч је о сликару који је својим богатим стваралачким опусом, оставил неизbrisиви печат у развоју југословенског сликарства XX вијека.

Презентација са деветнаест радова, побудила је велико интересовање, љубитеља ликовне уметности и критичара, јер је ово било прво представљање великог уметника у нашој Републици. Отварајући изложбу, ликовни критичар Олга Переовић истакла је да је Прица: „човјек и сликар близак црногорској ликовној публици по свом људском и стваралачком путу и по снажном, медитерански оплемењеном осјећању за боју, човјека и простор“.

На изложби у Будви, представљена су платна већег формата, настала у периоду 1976. до 1984. године., којима доминира склад духа и величког ликовног зналаца.

О томе говори и уље на платну „Бијег за изгубљеним временом“ из 1972. године који је за отварање Модерне галерије, односно за збирку Савремени експресионисти поклонио овај истакнути сликар. Самим тим особена збирка добила је још више на вриједности и значају.

На Прициој слици и овога пута саткан је свијет од склопа широких замаха киста, уз стални сукоб верикала и хоризонтала. Уз то, све је хармонично тонски повезано на складној палети, којом најчешће доминирају медитеранско плаветнило, топла смеђа и маслинаста зелена. Како на овој, тако и на каснијим платнима, уметник је потврдио да је пронашао себе и сопствени начин изражавања и да не тежи никаквим новинама, обја-

шњавајући да је од оних уметника који када пронађу лични ликовни рукопис желе да остану оригинални и препознатљиви.

Миодраг Б. Протић је поводом слике „Бијег за изгубљеним временом“ забиљежио да је: „Прица, графички одређенији и да преко узне-мирених и жестоких хроматских односа танком, оштром, организованом линијом указује на интернационалност цијеле композиције.“

У највећем броју слика присутна је блага фигурација са жељом да истакне човјеково битисање које га је на особен начин мотивисало док је боравио у Индији, када је настало многошто скица на којима је регистровао животе и живописне предјеле ове земље пуне изазова.

Дјела истакнутог ствараоца налазе-се у црногорском Умјетничком музеју на Цетињу у збирци Милице Сарић Вукмановић.

Златко Прица је рођен у Печуху у Мађарској 1916. године. Академију за ликовну уметност завршио је у Загребу. Своје ране радове, из гимназијског периода, излагао је са касније познатим скулптором Костом Ангели - Радованијем. У току рата издао је мапу линореза. Са Едом Муртићем илуструје „Јаму“ - Ивана Горана Ковачића. 1970. издата је велика мапа графика са дјелима насталим од 1952 - 1969. године.

Прица је један од оснивача галерије „Форум“ у Загребу. Дуго времена радио је бакропис или се као писац у потпуности посветио чистом сликарском раду.

Дјела овог уметника налазе се и код приватних колекционара у нашем граду што је освједочено на изложби „Из приватних колекција“ у новембру 2001. године.

Драгана Ивановић

ЗАНИМЉИВЕ КЊИГЕ – ЧЕЛОБРДО ВРЕЛО СЛОБОДЕ

ЗАПИС О ТРАГИЦИ ЈЕДНЕ ПОРОДИЦЕ

Почетком године у Бару је изашла из штампе књига Челобрдо врело слободе Олге Митровић. Посвећена добровољцу првог балканског рата Солунцу Лазу Митрову. Митровићу књига претендује да буде споменик Челобрђанима и другим Паштровићима који су се борили за слободу своје домовине, који су пали као жртве терора фашистичких окупатора и домаћих издајника, онима који су бранили и одбрањали свој завичај, који су међу првима отишли у помоћ својој српској браћи на фронтовима балканских, Првог и Другог свјетског рата и одbrane Југославије од агресије НАТО алијансе“ како се истиче у њеном уводу.

Циљ ове књиге, по ријечима аутора, је праћење трагичне судбине Лаза

Митрова Митровића и његових потомака у контексту историје државе Југославије и српског племена Паштровићи, нарочито оних поријеклом из села Челобрдо, током читавог 20. вијека. Њен главни јунак Лазо Митров Митровић, рођен 1880. године, имао је тежак живот, пун муке и несрће, ратовања и борбе за голям опстанак. Рођење осморо ће, губитак жени на порођају, одлазак у печалбу у Америку, одакле се никад није вратио, трагична смрт кћерке Даринке, убиство сина Луке и покушај самоубиства његове жене, Лазе снахе Милице у Аустралији - све то храбро подноси овај несаломљиви Паштровић и у далекој туђини ради као рудар и даје све од себе да заради но-вац и обезбиједи будућ-

ност својој преосталој дјеци и унуцима. Почетком Другог свјетског рата, међутим, прекидају се везе са завичајем и Лазо Митровић до краја рата није имао информације о својој дјеци. Пред крај рата он добија лажну вијест да су му сва ћеци погинула у рату и да код куће нема никога живог. Страшну вијест коју његово срце није могло поднijeti - диже руку на себе и убија се.

Вијест из завичаја је била лажна, а детаљи овог страшног чина остали су неразjašnjeni и прекривени тајном са много питања. Не само за његово бројно потомство широм света, а највише у Србији. Завршила је историјски архивски факултет у Москви 1981. године, а прије тога и музичку школу, медицинску школу и курс новинарства.

В. М. С.

штровића у балканским Првом и Другом свјетском рату, о животу и обичајима у Паштровићима... све до агресије НАТО алијансе.

Богато је илустрована а

и њен аутор је користио обимну историјску литературу и грађу, архив манастира Прасковице, сјећања и казивања старијих Паштровића.

Челобрдо врело слободе је први самостални рад, прва књига Олге Митровић, рођене 1958. године у Чељабинску (Русија), а удате за Лаза Митрова Митровића, унука (истоименог) јунака ове књиге. Завршила је историјски архивски факултет у Москви 1981. године, а прије тога и музичку школу, медицинску школу и курс новинарства.

Хтјели смо да направимо серију која ће у добром смислу подсећати на некадашње, као што је

„Позориште у кући“ - каже Стеван Копривић.

Бавимо се обичним људима, без великих инцидената и политике. Једноставно, ријеч је о поетици обичног, кроз комедијску, иронијску визуру да би све било занимљивије. Сви актери у серији су у суштини добри људи а идентификацији моменат чини серију још занимљивијом гледалишту. „Мјешовити брак“ је породична серија у жанру лирске комедије и постављена је другачије у

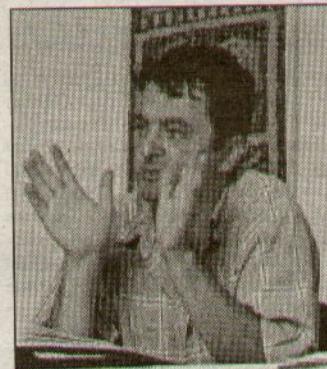
Онајављује и могућност реализације позоришне представе „Три сореље“ из бокешког опуса за коју су својевремено били заинтересовани Которани, али су одустали. Представа би се радила у Београду у копродукцији са неким из Црне Горе и то, можда, већ на јесен.

Д. Ивановић

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

МУЗИКА У ПРОЉЕЋЕ

• Прави ћут ван Бара и првој дана пролећа • Најава новог фестивалског концепта • Новина и балканска штурнеја и гостовање у Њемачкој • Стари град барски Монмарш

Нови концепт - Милун Лутовач

је уз помоћ ИРД-а са новом инфраструктуром, биће једна од главних позорница. Сви програми који се тамо буду одвијали биће у функцији ревитализације објекта, каже Лутовач.

Стари барски град, који

проистекао из општичких контаката са Италијом, (Конзулатом у Бару, прије свега), поета и сликар, уз остале, промови-сајај простор. Не само градске зидине, него и ста-робарска чаршија, споји-ће, тако, кроз умјетност живот и историју.

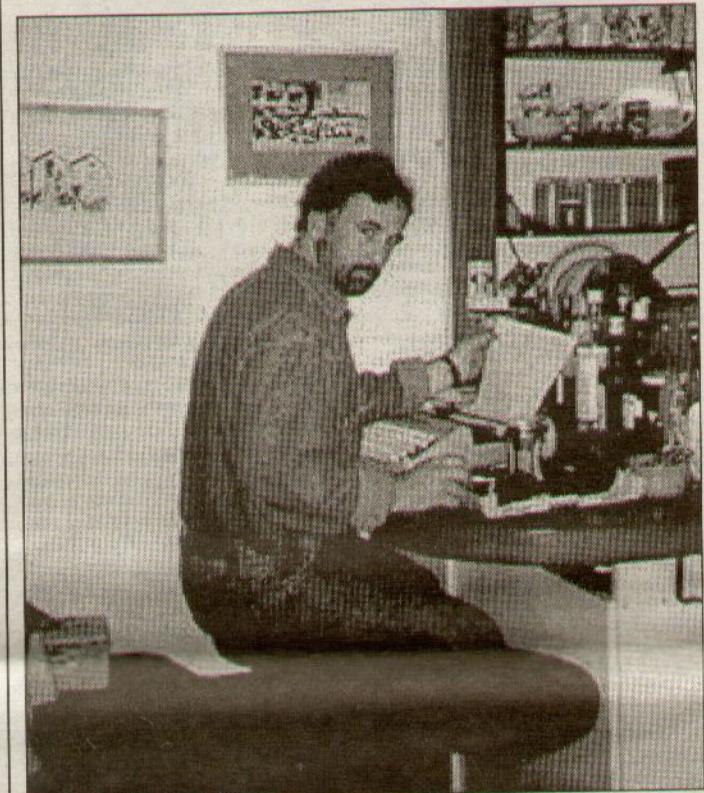
Након пролећног музичког дијела, и лjetње отворене сцене у Старом Бару, услиједиће повратак у урбани градски амбијент, затворене форме - Дворац краља Николе, Галерија, Дом културе, који ће бити активирани у августу. Та-да, ће се први пут у Бару, организовати Сајам књига, на којем ће се наћи домаћи и инострани ауто-

ри. Биће то прилика да се организују промоције но-вих издања и аутора.

И. Павловић

односу на позоришну представу.

- Предвиђено је емитовање 52 епизоде а београдским глумцима ће се прије дружити и глумци из Црне Горе са којима смо Милан Карадић и ја сарађивали у позоришним представама - Дубравка Вукотић, Младен Нелевић, Андрија Милошевић. У јуну и јулу снимавајмо у Боки и на Дурмијору. Те епизоде ће бити

Посвећен Боки и Бокељима: Стеван Копривица

приказане након љетње паузе, од септембра мјесеца - каже Копривица. Својевремено је помињана могућност да се и „Бокешки Д-мол“ преточи у филм. За то су били заинтересовани ТВ Нови Сад и ТВ Црне Горе али је Копривица одустао од тога јер би то захтијевало озбиљнију, како каже, а продукцију.

- Мислим да „Бокешки Д-мол“ не би био погодан за телевизијски третман. За филм - да, али опет уз продукцијске услове високих стандарда. Штета би била да представа са тако добром позоришном биографијом не буде исто урађена и за филм. За ауторска права заинтересована је и „Кобра“ Драгана Ђелогрлића. Разговарали смо својевремено и са Министарством културе Црне Горе. Постоје добре жеље али је далеко од извршне реализације. „Мјешовити брак“ је лакше нашао пут до међијске трансмисије него што то може „Бокешки Д-мол“. Постоји још једна прича „Бетула у малу валу“ и заинтересованост ТВ Пинк да се уради мини серијал, у епохи и манипулирајући мјузикла... Преговори трају - каже Копривић.

Онајављује и могућност реализације позоришне представе „Три сореље“ из бокешког опуса за коју су својевремено били заинтересовани Которани, али су одустали. Представа би се радила у Београду у копродукцији са неким из Црне Горе и то, можда, већ на јесен.

Д. Ивановић

ИЗ ИСТОРИЈЕ ПОМОРСТВА

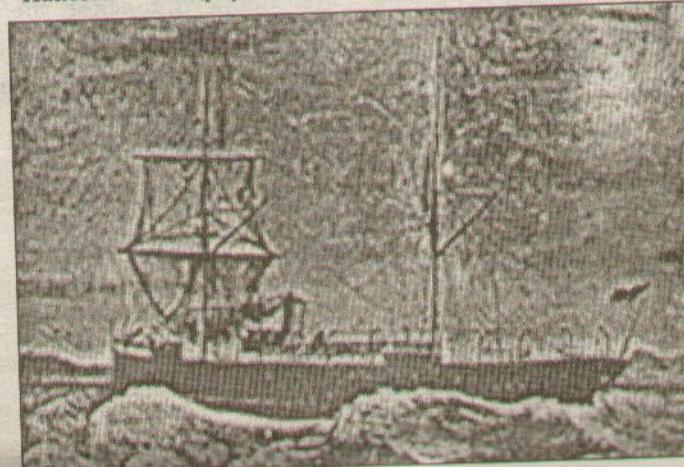
„ЈАРОСЛАВ“ – ПРВИ ЦРНОГОРСКИ ПАРОБРОД ДУГЕ ПЛОВИДБЕ

Крајем XIX вијека, у Црној Гори је било готово немогуће организовати редовну линију на мору из једног разлога: нијесу постојала сигурна пристаништа где би бродови могли да преузму и истоваре робу и путнике. Управо зато је, послиje њеног званичног изласка на море, и прва редовна линија организована на Скадарском језеру, 1885. године, са паробромом „Жабљак“, и то: Ријека - Крњача - Скадар. Послиje неколико мјесеци пароброд „Жабљак“ замјенио је пароброд „Даница“. На иницијативу управника црногорског поморства Славомира-Слава Ђурковића у Бару је основано „Књажевско црногорско паробродарско друштво“ са веома деликатним задатком. Прије свега, друштво се морало старати да организује и одржава редовну линију између црногорских лука, Боке Которске и Требиње, затим између црногорских лука и Италије, и на крају саобраћај по Скадарском језеру и ријеци Бојани. За рад овога друштва био је потребан већи капитал и одговарајући стручни кадар. Задатак је повјерен црногорској влади, која је ангажовала бокешке капетане који су већ били у црногорској служби, и то: Славомира и Андрија Ђурковића, Илију и Стева Михајловића, Саву Петковића, Симу Желалића, Марку Ђерберовића и Лазара Ђивића. Богата поморска традиција, искуство и историјске везе, утицали су да управо бокељски поморци буду први зачетници и организатори црногорског поморства. Но, и поред великог труда и ентузијазма који је уложен, друштво није могло одговорити задатку. Прије свега разлози су били финансијске природе. Наиме, дионице су биле исуваше скупе (500 франака у злату) тако да се није могао привући капитал. Наравно, највећа коначница за организовање редовних поморских линија било је то што црногорски дио Јадрана није имао природних лука (као луке тада су постојале Бар, Валданос, Улцињ и Милена) које би биле заштићене од олујног мора. Ово нам јасно говори да би под овим условима, и у најбољем случају, ипак саобраћај био опасан и ризичан по путнике и робу. Много година касније Барско друштво је уз помоћ италијанског капитала (Compagnia di Antivari) саградило први лукобран у Црној Гори и то 1908. године у луци Бар.

Иако је прво црногорско паробродарско друштво, на жалост, не дуго по оснивању било распуштено, на иницијативу управитеља поморства Славомира-Слава Ђурковића и по налогу бокешких капетана књаз Никола је одлучио да затражи од Русије на поклон један пароброд дуге пловидбе. Руска влада убрзо је удовљила молби књаза Николе и децембра 1890. године и од предузећа „Добровољни флот“ из Одесе преузет је брод. Био је то пароброд „ЈАРОСЛАВ“ (И. Злоковић, Црногорски пароброд „Јарослав“, Историјски запис, Цетиње, књ. V/1950,

стр.245-246. и књ. IX/1953, стр.512-518.). Брод је преузео црногорска посада која је бројила 32 морнара, претежно из Боке, док су два официра макине, који су завршили школу у Трсту, били из Црне Горе. То су поморски официри Крсто Мартиновић и Вуко Јевтовић. Командант брода био је капетан Андрија-Андро Ђурковић из Рисна (рођени брат капетана Славомира-Слава Ђурковића), а први официри Сима Желалић и Марко Ђерберовић. Капетан Андрија-Андро

казана, и двије парне машине, по 33 прозора са сваке стране. Према писању дописника „Српске независности“ из Цариграда, унапређањем брода била је прилично луксузна. Салон је имао галантан и солидан намјештај. Два дивана тапацирана плавом кадифом, једна велика наслочница, појпут малог престола и још неколико плетених столица окруживало је четворогуађну чврсту софру. У врху софре налазило се једно кристално огледало са политираним дрвеним рамом. Ис-

Пароброд „Јарослав“

Ђурковић је рођен 1850. године „на сред Црног Мора“ (територијалне воде Русије), на броду „Албано“ чији је власник и заповједник био његов отац капетан Јован А. Ђурковић (1812-1877), један од најпредузимљивијих бродовласника тога времена у Боки Которској. Андрија Ђурковић наставља поморску традицију своје породице, те као образовани помориц у прво вријеме плови на породичним једрењацима. Као учен и вјешт помориц 1877. године ступа у службу аустријског „Лојда“. За предсједника општине Рисан изабран је 1879. године, или је са тог положаја суспендован због помагања народа за припрему Трећег бокељског устанка. Од 1882. до 1890. године поново је био у служби аустријског „Лојда“. По жељи књаза Николе 1890. године прешао је да буде заповједник првог и јединог црногорског паробroда дуге пловидбе „Јарослава“. На овој дужности затекла га је и смрт 1895. године. Поред књижевног дара испољеног кроз „Успомене“, „Са Александријских развалина“ и кроз лични дневник са брода „Јарослав“, капетан Андрија Ђурковић се бавио и сликарством (Јован Ђујовић, Бокељски кайетан дује иловије Каишан првог црногорског паробroда, Побједа, 15. новембра 1984.).

Пароброд „Јарослав“ је саграђен 1882. године у бродоградилишту Danny and Bros. Dumbarton SAD. Руси су га затим купили као пољуратни брод, који је служио у руској морнарици као повећана извидница (Aviso-Schiff) и увијек је имао по неколико топова. „Јарослав“ је, за своје вријеме, био велики брод од 2.600 тона носивости, односно бруто 4.495 тона, брзине од 15 наутничких миља. Брод је имао дужину од око 314 стопа, ширину 37 стопа а дубина му је била око 25 стопа. Машински простор заузимао је око 66 кубних стопа, имао је шест парних

Луција Ђурашковић
(Наставак у следећем броју)

МУЗИКА ПРЕПОЗНАТЉИВ ЗНАК КОТОРА

Музика је, вјероватно, дјелатност по којој се Котор и његови житељи најбоље представљају у својој и свим другим срединама. Традиција музичког живота у овом граду је заиста врло дуга и богата и многи истраживачи историје музике на подручју Котора, у црквеним документима, као и у богатом Историјском архиву нашли су разне податке о континуитету дјеловања и стварања музичара у тој средини. Музика је и данас једно од најкавалитетнијих уметничких достигнућа у Котору, било кроз музичку школу, основну и средњу, или пак, кроз разноврсне активности хорова, оркестара, клапа и бројних солиста. Управо музичари и композитори најзаслужнији су што се далеко чуо глас о способним Которанцима који су се афирмисали на разне стране, широм некадашње велике Југославије, као и у другим земљама. И, оно што је најважније, кроз развијено и врло организовано музичко образовање та дуга традиција се успјешно наставља, а и међу аматерима је доста оних са основним музичким образовањем који своју љубав према музici настављају на разне начине.

Једна од највећих ентузијаста на овом подручју, добро знај широм Црне Горе јер је дјеловао у више средина, а у пензију је отишао као професор на Филозофском факултету у Никшићу, Никола Грговић, и поред позних година неуморан је и данас - као организатор, диригент и композитор, па и писац уџбеника из области музичке културе.

- Музика је саставни дио живота грађана Котора. Овим градом, од јутра до вечери одјекује пјесма. Било је радио апарат, или се нађе друштво да спонтано запјева, а да не спомињем организовано кроз школе, цркве и друга аматерска друштва. У сваком случају, Котор је, заиста, град музике и то добро може уочити и неко ко није често у Котору. Довољно је провести бар један дан у овом граду - истиче професор Никола Грговић, који данас води КУД „Никола Ђурковић“, хор који окупља пјеваче из Котора и Тивта, води клапу „Карампана“, као и тамбурашки оркестар „Ноктурно“. Водио је раније и Градску музику, те хор Српског пјевачког друштва „Јединство“. И, наравно, испунио је радни стаж као просветни радник предавајући предмете из музике од основне и музичке школе до факултета.

Таквих ентузијаста, као Никола Грговић, Котор је имао од давнина. Ваља се присетити покојног Антуна Хомена, композитора, диригента и педагога који је оставио дубок траг у музичкој култури Котора, али и других врсних музичара који су се афирмисали било у Котору, било касније у много већим центрима где су живјели и радили. Тако је, рецимо, музички живот Сарајева у „Титовој“ Југославији био обиљежен ствараоцима из Котора - Трифона Кулари - Иванчићи и Алиди Заратин оперски пјевачи, Мирослав Хомен, некада диригент и композитор, данас директор Опере у Ријеци, Златко Петровић музички уредник Радио Телевизије Сарајево, Јулио Марић истакнути пједагог био је прије рата у Сарајеву, а онда, једно ври-

ГРАД МУЗИКЕ

јеме на Цетињу и, сада, опет у Сарајеву. У Београду највеће успјеше постигла је Дарinka Матић-Маровић, која је основно музичко образовање и гимназију завршила у Котору, да би се касније афирмисала као диригент чврног женског хора „Солигум musicum“ и хора „Обилић“. Као истакнути педагог постала је професор Универзитета, потом декан Музичке академије а касније, у два мандата, ректор Универзитета у Београду. Директор Београдске опере био је Которанин Бато Радовић, виолиниста Трипо Симонути постигао је, као солиста, пуну афирмацију у Београду Њемачкој. Осим хора СПД „Јединство“ данас је врло активан хор „Свети Трипун“ у Котору, као и хор Светог Матеја у Доброти, те хор КУД „Никола Ђурковић“ из Котора.

Друга пјадиција: Српско јевачко друштво „Јединство“...

... и Градска музика

Посљедњих деценија као облик организованог дјеловања у Котору су се афирмисале двије мушке и двије женске клапе. Тако се клапе „Бокељски морнари“ и „Карампана“ дјеловали доприносећи његовавању препознатљивог мелоса приморја и, уопште, медијеранске пјесме, баш као што то чине и двије женске клапе - „Бисернице Боке“ и „Алкима“.

Што се оркестара тиче Градска музика формирала је 1842. године и прошлије године, на пригодан начин, обиљежено је 160 година дјеловања у континуитету, а раније су постојали дувачки оркестри (Шкаљари, Муо). Сада се тзв. свечана на тамбурашке саставе по мањим мјестима који су активни о свечаним приликама и о црквеним празницима.

У сваком случају, музика је важан дио свакодневног живота у Котору и богатство живљења на овим просторима сигурно је, у дивну климу, и то што Котору и околини може да се каже „пјесма нас је одјала, њојзи хвала“. Д. Давидовић

ОД ВРТИЋА ДО ИНДЕКСА

МЛАДИ И ПРОЦЕСИ ИНТЕГРАЦИЈЕ

БУДВАНСКИ СРЕДЊОШКОЛЦИ
И „ДАН ПРОЉЕЋА У ЕВРОПИ“

Средња школа „Данило Киш“ је од 18. до 21. марта учествовала у међународном пројекату „Дан прољећа у Европи“ који је обухватио скоро 5.000 школа широм Европе и ван ње. Циљ пројекта у којем је будванска средња школа била једина са територије Србије и Црне Горе, према ријечима координатора професорице Јельке Ђеротић, је упознавање ученика, кроз различите видове активности на часу и ван њега, са процесом интеграције, институцијама и политиком ЕУ, као и омогућавање изношења личних мишљења по питању европских интеграција.

Тих дана, кроз активности на часовима историје, географије, енглеског језика и информатике, средњошколци су упознати са историјатом Европске уније, њеним институцијама, симболима, као и текстом Европске конвенције младих. Организоване су дебате на енглеском језику, а ученици су и

индивидујално учествовали у дискусијама о ЕУ преко Интернета. У холу школе је постављена изложба којом су представљене земље чланице Европске уније, а ученици-репортери су урадили анкету како би сазнали колико су будвански средњошколци упознати са дешавањима у Европи. По тексту професорице Ђеротић ученик четвртог разреда ове школе Зоран Радоњић је урадио компјутерску анимацију на тему европских интеграција, која је приказана на дан прољећа, 21. марта, затим је представник Европске агенције за реконструкцију Драган Мугуша приближио разлоге постојања, као и функционисање Агенције. Скупу у амфитеатру је присуствовала и председница општине Будва Весна Радуновић, која је поздрављајући идеју и реализацију оваквог пројекта, изразила наду да ће и млади дати свој допринос да, тек однокрнута, врата Европе

ске Уније врло брзо буду и потпуно отворена. Као гости су били позвани и представници делегације Европске комисије и канцеларије Савјета Европе, који из оправданих разлога нијесу могли присуствовать.

Неки чланови Европске Конвенције, вјерујући да млади људи треба да разумију оно што Конвенција ради и изнесу своје ставове у дискусијама о будућности Европе, осмислили су да то остваре путем организације дана дебате за школе и ученике - Дана прољећа у Европи. Пројекат је покренуло Министарство образовања ЕУ, а финансира га генерални секретаријат Европске комисије. Европска школска мрежа подржава школе у њиховим најпопуларнијим најбољим наградама. Најбољи ученици су из класе професорице Ане Брајак, а на Фестивалу су учествовали уз клавирску пратњу професорице Габријеле Нотхоф.

У оквиру Фестивала учествовало је око 150 ученика из музичких школа из Србије, Црне Горе, Републике Српске и Македоније и, према ријечима директорице Школе за основно музичко образовање Весне Миловић, конкуренција је била велика.

- С обзиром да наша школа први пут учествује на овом Фестивалу постигнути резултати су још значајнији, нарочито ако се, уз то, у обзир узму и услови у којима су се ученици припремали, а у којима ми и даље радимо - истакла је директорице Миловић, додајући да су сада у току припреме за Републичко такмичење које ће бити одржано

Са Петог фестивала флауте, који је у Ваљеву одржан од 5. до 9. марта, ученици Школе за основно музичко образовање вратили су се са три значајне награде. Најбољи ученици су постигли седмогодишња Василиса Гаговић освојивши прву награду у предкатегорији. Млађана Василиса, која је званично проглашена најмлађим учеником Фестивала, свираја је и на концерту првонаграђених. Друга награда у другој категорији припадаје Вањи Седлак, док је Марина Ивановић, такмичењи се у првој категорији, добила похвалу. Сви награђени ученици су из класе професорице Ане Брајак, а на Фестивалу су учествовали уз клавирску пратњу професорице Габријеле Нотхоф.

Василиса Гаговић са професорицом Габријелом Нотхоф

од 21. до 23. априла у Бару, а за које се, поред флаутиста, припремају клавиристи, камерни састави и, по први пут, оркестар гитара.

М. М.

ститу вриједност, осјећања неладности, до стања неодређене и тешко подношљиве стрепње која се назива анксиозност. То је интезивно осјећање неспокојства и забринутости, стражавање од неодређене опасности која не престаје већ је трајна. Да би отклонили неладност и тјескобу неуспјеси се скривају и пред другима и пред собом. За то се користе одбрамбени механизми. Али понављани неуспјеси и понављано ко-ришћење одбрамбених механизама не отклањају анксиозност већ је повећавају. Уколико анксиозност јача и траје постаје извор психичких поремећаја: неуроза и психоза. Реаговање на неуспјех у задовољењу важних потреба и мотива не мора довести одмах до душевних поремећаја. Може постати узрок разних видова неприлагођеног понашања: алијенације или отуђења, деликвенције, алкохолизма или наркоманије.

Из свега овога као главни психолошки узроци могу се навести:

- ОСЈЕЋАЊЕ НЕСИГУРНОСТИ И НЕЗАДОВОЉСТВА, које може да прерасте у анксиозност изазвану различитим узроцима фру-

страције;

- ЕМОЦИОНАЛНА И СОЦИЈАЛНА НЕЗРЕЛОСТ, тј. недовољна унутрашња снага (снага ја) да се савладају животне тешкоће;
- СМАЊЕНА ФРУСТРАЦИОНА ТОЛЕРАНЦИЈА, тј. отпорност на неуспјех. У ситуацијама када су веома фрустриране, услед неуспјеха у послу, љубави или нечег другог ове особе траже излаз и утјеху у алкохolu, који ствара илузију да је све лакше и љепше. Помоћу алкохola ове особе покушавају да се ослободе анксиозности, унутрашње напетости, немира и тјескобе. Алкохол можда у почетку смањује то осјећање тјескобе и нејасне стрепње (мада може и да га појача), али је отрежњење и враћање у реалност веома мучно. То подстиче алкохоличара да поново, бјежи у алкохолизам, и да на тај начин умјесто у реалности да тражи и поврати спокој и сигурност, он је губи уз алкохол;
- НЕУРОТСКО-ДЕПРЕСИВНА РЕАГОВАЊА. У неким, најчешће критичним животним ситуацијама, јављање продуженог суморног расположења, осјећање неподношљиве туге и утчености, смањење

СРЕДЊА ШКОЛА „ИВАН ГОРАН КОВАЧИЋ“ У ХЕРЦЕГ-НОВОМ ОБИЉЕЖИЛА
ПОЛА ВИЈЕКА ПОСТОЈАЊА

Први дан пролећа, 21. март, херцегновска Средња школа обиљежава као свој празник. Ове године је на Дан школе обиљежен и значајан јубилеј - пола вијека постојања и рада средњошколске установе. Најприје је била гимназија па средња школа, школски центар, организација удруженог рада и сада јавна установа Средња школа „Иван Горан Ковачић“. За протеклих 50 година се лила се из школе на Србини, преко Зеленике до стваре Умјетничке школе да би 1971. године добила нову савремено опремљену зграду на Савини где се и данас налази. Школа је сада прилично тијесна за близу 1.600 ученика који је похађају у двије смјене.

Традиција образовања у Херцег-Новом старија је од три вијека. Од млетачке управе и прве школе на италијанском језику, преко мале школе калуђера Јосифа Троповића, који је учио Његошу, и Српске моропловске закладне школе из 1858. па све до данашњих дана.

За 50 година кроз школу је прошло 50 генерација ученика. Многи од

њих постали су познати професори универзитета, умјетници, научници, цијењени стручњаци. Па иако би на времешкој згради много тога требало поправити и санирати, младост која сваке године долази са новом енергијом као да све те недостатке потисне у други, невидљиви план. Зато је у уводној ријечи 44. броја школског листа „Искра“, који је изашао поводом Дана школе, једна дјевојчица записала: „Наши школа тако дивно стари да вјечно остаје млада“.

На свечаности школе је поводом јубилеја за запослене и бивше раднике школе приређена у хотелу „Металург“ директор школе Ранко Чабрило је рекао да у наредном периоду намјењавају да учине што је

Д. Ивановић

ЗНАЧАЈНА ПОМОЋ ОСНОВНОЈ ШКОЛИ У ПЕТРОВЦУ

УСКОРО КОМПЈУТЕРСКА УЧИОНИЦА

Основна школа „Мирко Срзентић“ у Петровцу треба до краја марта да добије пет компјутера за формирање прве компјутерске учионице у школи. Према ријечима директора школе Зденке Грбавчевић 75 % средстава неопходних за реализацију комплетног пројекта обезбиђени су америчком невладином организацијом ИРД, док ће се за остатак побринути Општина Будва.

- Са радом на компјутерима почећемо одмах у априлу, а у обуци дјеце, која ће бити организована два пута недељно, помоћи ће нам стручно лице које је обезбиђено Општина Будва. Иначе, наставници су обуку завршили у новембру и децембру прошле године - изјавила је директорица Грбавчевић, додајући да су из „Телекома“ обећали обезбиђење новог претплатничког броја са

више одговарајућих пријељука неопходних за потпуно функционисање компјутерске учионице.

До краја је је ИРД ће, у сарадњи са локалном заједницом, санирати и оштећену кровну конструкцију, највећим дијелом изнад фискултурне сале, чиме би, према ријечима директорице Грбавчевић, био решен највећи проблем са којим се школа тренутно суспирише. М. М.

АЛКОХОЛИЗАМ – БОЛЕСТ КОЈА СЕ СВЕ ВИШЕ ШИРИ

ПСИХОЛОШКИ УЗРОЦИ И СОЦИЈАЛНИ ФАКТОРИ

Цијelog живота настојимо да задовољимо бројне урођене и стечене потребе, да одговоримо различitim захтевима и да рјешавамо проблеме на које наилазимо. Тражимо да остваримо прилагођено понашање, а то је вођење рачуна о усклађености за властити живот и развој важних потреба и датих могућности, да се те потребе задовоље, као и складу између захтева средине и властите самосталности и слободе. Прилагођено понашање није лако остварити без напора и повремених неуспјеха. Неуспјех у задовољењу одређених мотива може имати негативних последица на психички живот и понашање посебно ако се ради о важним мотивима и поновљеним неуспјесима. Веома честа реакција на неуспјех је агресивност. Бијес, љутња, нерасположење су често изазвани неуспјехом. Агресију испољавамо на узрок или чешће на друге људе, а ако то не можемо често вичемо и псујemo. Испољавање агресије смањује психичку напетост, али често доводи до сукоба, а никада не рјешава проблем. Поновљени неуспјеси доводе до осјећања несигурности, сумње у вла-

животног елана. Ако постоје психолошки узоди тада ће социјални фактори подстаки или убрзати развој алкохолизма.

СОЦИЈАЛНИ ФАКТОРИ ПОРОДИЦА. Одређени појемијају да се опореју на породицу, на послу или у животу појединца, односно све оно што представљају повод или разлог да неко потражи утјеху у алкохolu индиректно подстиче појаву алкохолизма.

ЗАНИМАЊЕ. Међу директорима, угоститељским радницима, позоришним глумцима и менаџерима, забављачима, музичарима, куварима и поморцима смртност због алкохola је велика укључујући и цирозу јетре.

ЗАВИЧАЈНОСТ. Велики број тешких алкохоличара живи у винородним крајевима, вјероватно зато што је пие лако доступно и што је пиење нормални дијапазон живота. **ДРУШТВЕНИ СТАВОВИ И ОБИЧАЈИ** у вези са употребом алкохola. Тамо где друштво има негативан став према алкохолу проценат алкохоличара је мањи. Нажалост у многим друштвима, укључујући и наше, развијени су позитивни ставови и норме које

подстичу пијење. Поводи има много: свадбе, рођење, одласци у војску, празници итд.

Друштвене норме о коришћењу алкохолнih пирајају да се користи родитеља. Најприје се често заклињу да неће пији, али ипак она рано почињу да пију, наравно испрва кришом. Дјеца касније науче да је алкохол мohanо средство, „олакшања“ или оруђе у домаћим препиркама. У сукобу с мајком често жеље да покажу своју независност пијем а ускоро многи од њих откријују у себи у ствари тенденцију ка идентификацији са једним који је неумјерено пио. Родитељи морају бити свјесни порука које и несвјесно упућују дјеци о начину како пију и значају алкохola у свакодневном животу. Сваје, вербална и физичка малтретирања међу супружницима која се одвијају углавном пред дјечјом одузимају дјеци топлицу и мир породичног дома. Она бјеже из куће у потрази за љубављу, лијепом ријечи, пажњом. Они краду да би украдено подијелили друговима у тежњи да их они прихвате; они пију и дрогирају се често да би побјегли у неки свој свјет у коме траже мир и љубав.

Нада Пурић

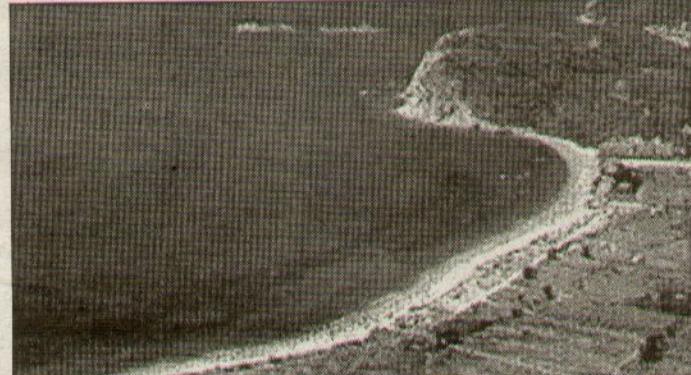
ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА

МЕДИЦИНА

ИГРА СА СУНЦЕМ — ХЕЛИОТЕРАПИЈА

Сунчева свјетлост је неопходна за све видове живота на земљи. Појединци који се континуирано, одмјерено и умјерено излажу UV зрацима доказано су изложени мањем ризику од стеченог карцинома коже, али и дојке, дебелог цријева, јајника и простате, те посебно и меланома коже. Тачније, епидемиолошка испитивања у оквиру дерматологије указују на чињеницу да је настанак површински ширећег меланома много мање повезан са хроничним излагњем сунцу него што се то до сада мислило, али да су нередовна излагања великом интензитету UV зрацима, а посебно понављање опекотине од сунца, поготово у раном дјетињству, један од најозбиљнијих етиолошких фактора развоја овог злочиног обобљења. При умјереној, сунчанијем споро стицаној тамнијој боји коже UV зрачење напротив, дјелује антиоксидантно и превентивно, а постепено тамњење једно је и најбољи природни заштитник од сунчаних опекотина.

Нашија култура је култура Сунца. Од дневно-ноћног круга, до изјема сезона, размјене енергије и временских прилика, до пораста усјева, догађаја попут изјеме колорита послје кишне зване дуга или пројжене боје бисера при отварању раковог оклопа - све воде једној истини: Сунце нашој планети дарује живот. Људи су различито гледали на Сунце кроз историју и давали му мање или веће значење и положај. "Stounhenx", врста соларне опсерваторије један је од најстаријих споменика посвећених Сунцу. У царству Астека преживјела реликвија је 24-сатни камен "Велико Сунце", који је употребљаван као календар и софистицирани начин рачунања. Домородци XVII вијека у Вајомингу (САД) саградили су велики точак као споменик Сунцу. У Египту, Бог Сунца Ра је сматран врховним божанством, Грци су имали Богове Сунца као Хелиос и Аполо, а евидентан је значај Сунца у Римској религији, Хинду, Будизму, код Инка у Перуу, у Јапану. Идеја о 24-сатном "изласку" Сун-

Четири и по билона година стара истина гласи: "Сви бисмо били мртви без сунчевог свијетла, извора сваког живота на нашој планети."

Сама Будва спада у најтоплија мјеста у Европском дијелу Медитерана: средња јануарска температура износи 80°C, а јулска 23,9 °C. Годишња амплитуда тједа је 15,80°C, а број сунчаних сати 2.300 годишње, што Будву ставља у сам врх туристичких метропола. Будванска ривијера је свакако право мјесто за примену хелиотерапије из природних извора.

Др Оливера Симић
- Ковачевић

ца зачета је у Старом Египту где су вјеровали да Ра путује пола дана подземљем, а пола земљом. Наш календар од 365 дана такође потиче из Египта и у I вијеку прије нове ере. Јулијус Цезар је замјенио мјесечев календар са сунчевим моделираним по египатском. Историјска ујвјерења су се промјенила када су Коперник и Галилео открили убедљиве разлоге за хелиоцентричност, соларни систем са сунцем уместо земље у центру. Грци су створили термин "хелиотерапија" вјеријући са правом да је сунчева енергија терапеутска и исцјелитељска. Европа средњег вијека тамну боју коже повезивала је са сиромаштвом, аблију са отменошћу. Терапеутски ефекти сунца су широко промовисани 1920. године када су двије познате Францускиње, Ко-ко Шанел и Џозефина Бекер, увеле препланулост као модну карактеристику. У оквиру појаве канцер-а кожној и фотостарењу крајем XX вијека долази до новог погледа на сунчављење, а хемијском деградацијом Земљиног озонског омотача у новом миленијуму сучени смо са још једним новим кругом наше хиљадама година старе игре са Сунцем.

Сунчева свјетлост је само један дио електромагнетског спектра. Ултра-виолетна свјетлост (UV зраци - 10% сунчеве свјетlosti) подразумјевају електромагнетне таласе дужине 200 - 400 nm (UVC: 200-290 nm, UVB: 290-320 nm, UVA: 320-340 nm, UVA 1: 340-400 nm), видљиви дио сунчевог зрачења (50% сунчеве свјетlosti) таласне дужине 400-760 nm и инфрацрвена свјетлост (IR зраци - 40% сунчеве свјетlosti) таласне дужине 760-105 nm. Фотобиошкни на кожу дјелују UV зраци и видљива свјетлост док је утицај IR зрака мало испитана. До површине земље допиру зраци већих таласних дужина UVB подручје, цјело UVA подручје, видљива и дио IR свјетlosti. Озонски омотач би требао да апсорбује UVC подручје и UVB зраке мањих таласних дужина. UVC зраци се понекад користе из вјештачких извора. Биоло-

шке реакције на UVB зрачење су еритем (црвенило) који се јавља након 12-24 сата и пигментација која се јавља након 48-72 сата и није дуготрајна. Негативна дејства UVB зрачења су акутна и хронична оштећења коже (опекотине, превремено старење, појава преканцероза и карцинома коже). UVA зраци су мањи токсични, у мањим дозама изазивају тамњење коже, у високим еритем, немају канцерогено дејство, али су одговорни за превремено старење коже. Мисли се да IR зраци дјелују коканцерогено UVB зрацима.

ХЕЛИОТЕРАПИЈА је третман болести и других стања излагањем организма сунчевим зрацима, лијечење сунчевим зрацима или вјештачком свјетлошћу, употреба "сунчаних купки", наука заснована на позитивним ефектима сунца, ефектан начин подршке тјелесном имунском систему. То је подражјено-реактивни метод са неспецифичним начином дјеловања. Специфичним дјеловањем сматра се активација витамина D и стварање еритема односно пигментације. Главне индикације хелиотерапије су ражитис, ванплијуна TBC, кожне болести (сви облици псоријазе, улцус цррис, акне - опрез!), алеријска стања, обобљења из области ORL, реуматологије, неурологије, гинекологије, педијатрије итд. Хелиотерапија је једини лижак за сезонске депресије, помоћ при побољшању имунитета код обобљења од AIDS-a, побољшању циркулације канцерозних пацијената. Повећава тјелесну толеранцију на стрес, тјелесну отпорност на инфекције, снагу срчаног мишића, оксидациони капацитет крви, производњу сексуалних хормона и ниво адреналина у ткивима, смањује крвни притисак и ниво масноће у крви, утиче на неуроциркулаторне сметње, анемију, исцрpljenost и др. савремене дисрегулације.

Лијечење UV зрацима из вјештачких извора. Велики избор апаратира нуди велике терапеутске могућности тачно назначеним емисијским спектрима за примјену у дерматологији, козметологији (соларијуми), ORL, гинекологији, урологији...

Селективна фотохемотерапија (SUP-терапија). UVB или UVA подручје преноси довољне количине енергије за изазивање промјена на биолошким структурима и у комбинацији са другим терапеутичкима као што су ретиноиди, катрани и сл.

Фотохемотерапија се заснива на појачању фототоксичног дејства интеракцијом UVA зрача и фототоксичних материја (група фотокумарина - псоралени), тзв. PUVA терапија. Примјењује се код многих кожних болести, а контраиндикована је код дјеце и старих, болести провоцираних UV зрацима итд.

Др Оливера Симић
- Ковачевић

ПОЉОПРИВРЕДА

Везивање стабла (чокота) има за циљ да се добије усправно стабло и правилни кракови на кордуници. Стабло се за наслон везује канапом, разним тракама од пластичне масе, пластичним клемама, пластифицираном жицом и сл. Како се везива брзо усисајући дебљања стабла, мора се попуштати или замјењивати, јер у противном настају поремећаји у кретању сокова и ломљење стабла. Стабло се везује на једном или више мјеста што зависи од његове дужине и разгранатости.

Послије резиде сортног код којих је обављена дуга резида лук се везује за крак чокота или за колац на који је наслоњен чокот, а може да се веже и за кочић који се побија од главе чокота. Ако се лоза гаји у шпалиру, лукови се везују за жицу. Приликом везивања луку се може дати различит положај. Који ће се положај дати луку, зависи од начина гајања лозе, врсте и облика наслона, сортне, искуства виноградара и тд.

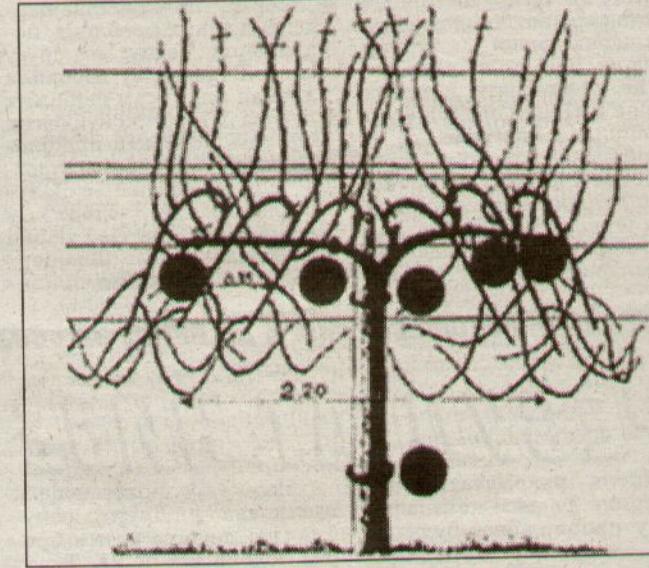
Лукови се везују одмах по резиди и мора се завршити до кретања окаца. Везивањем у доба кретања очењују се многа окца и због тога настају велике штете. Као везивни материјал употребљавају се канап, канап од пластичне масе, траке од пластичне масе, пластичне клеме и рафија.

Зелени ластири се везују када се лоза гаји уз колац или шпалирски. Врјеме везивања од јачине пораста ластира, јачине и учесталости вјетрова који се јављају у фази пораста лозе. Прво везивање се обавља кад ластири достигну 30-40 cm и то обавезно пре цвјетања. Друго послије цвјетања, а остале према потреби, односно у зависности од пораста ластира. Обично се код нас обављају два-три везивања.

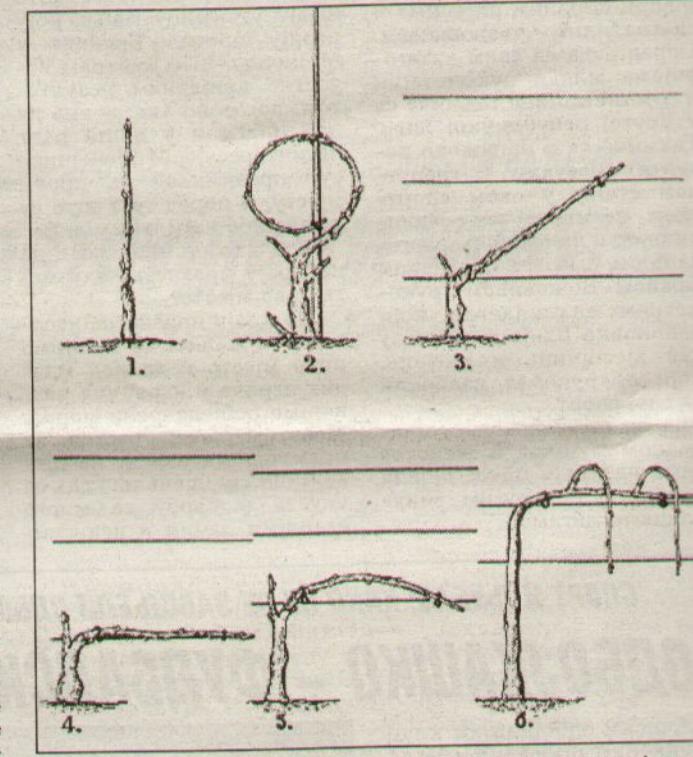
Материјал за везивање је различит. Најчешће се употребљавају рафија, канап, манила, везиво од пластичне масе, клеме од пластике и сл. Везивање ластира треба обавити пажљиво, да се исти не очењују, као и да се не стежу чврсто да не би дошло до застоја у кретању сокова кроз ластар.

Код шпалира се везује посебно, а заједно (кад мора) везује се највише два-три ластира за жицу која служи као главни наслон.

У савременим плантажним виноградима постављају се дводесет паралелне жице са обе стране стубова, па се ластири провлаче између њих. На овај начин је значајно смањен ручни рад за ову операцију. Везивање ластира у шпалирима са дуплим

ВЕЗИВАЊЕ СТАБЛА
И ЛАСТАРА
ВИНОВЕ ЛОЗЕ

Везивање стабла и кракова кордунице

Начин везивања родних лукова, 1. вершичани положај лука, 2. везивање за крак чокоша или за колац, 3. кос положај лука, 4. хоризонталан положај лука, 5. савијање и везивање у виду блајој лука, 6. савијање и везивање у виду оштрој лука

жицама сведено је на око 10-20% ластира које треба везивати за жицу. Провучени ластири између жица даље се сами учвршћују разаљкама за жицу.

Да би се избегло везивање зелених ластира код високих кордуница, одрина, пергла и др. ластири се остављају да се висине 1,5 до 2

ЉЕКОВИТОСТ ВОЋА И ПОВРЋА

ЗЕЛЕНА САЛАТА

(*Lactuca sativa L.*)

Главичаста салата се највише производи и користи у исхрани. Салата је цијењено поврће с обзиром на дијететска својства, витаминску вриједност и на могућности снабдјевања салатом скоро у току цијеле године.

Носилац љековитих својстава салате је лактукаријум. Лактукаријум дјелује аналгетично (ублажава болове) седативно (смањује нервну раздражљивост) и хипнотично (изазива сан). Због тога је салата корисна за нервозне особе и за one који пате од несанице.

Пошто салата садржи мало натријума, а знатну количину калцијума, повољно дјелује на повећање излучивања мокраће, па се стога препоручује особама које болују од водене болести и гихта. Поред тога, салата се препоручује и особама које болују од шећерне болести. Због мале енергетске вриједности зелена салата је погодна као дијетална храна за mršavljanje.

У исхрани се зелена салата користи углавном у свежем стању. При томе је важно знати како треба салату правилно припремити. Према једној старој изреци која гласи: уље на салату нека сипа расипник, шкрапица нека јој дода со и сирће а онај ко у

свему претjerује нека је измијеша. Другим ријечима, то би се рекло, уља треба додати много, соли и сирћета мало, а добро је треба измијешати.

Када се салата истуца у неком суду добија сок. Сок се може добити тако што се стабљике салате када је у цвјетању попрјеко сасјеку. Из ових зареза цури бијели сок који се на ваздуху згусне и постане mrke boje. Сок добијен на овај начин употребљава се у медицини као ублажавајуће средство против болова и грчева у stomaku и цријевима. Овај сок не утиче рђаво на органе за варење, нити изазива затвор, не омета крвоток, не квари апетит и не ремети рад нерава, већ дјелује на све органе повољно и без последица.

Најбоље је давати овај згуснути сок у шећерном сирупу. Доза је 0,01 грам за једну кашику простог сирупа што значи један грам на 100 кашика сирупа. Треба узимати по 10, 20 и 30 кашика сирупа дневно - према годинама старости болесника.

(Ђуро Ј. Јовановић: Воће и поврће - храна и лек)

СПОРТ

БОЋАРИ МАИНА У КУПУ ШАМПИОНА

ПОНОВИТИ ПРОШЛОГОДИШЊИ УСПЈЕХ

• На квалификационом турниру у швајцарском граду Моржу сви прошлогодиши учесници.

Боћари Маина покушаје да понове прошлогодиши успех на међународној сцени, када су се на крају такмичења у Купу шампиона зауставили на петом мјесту. Квалификациони турнир Купа за 2003. годину на коме ће учествовати и првак Србије и Црне Горе, од 4. до 7. априла, одиграће се у швајцарском граду Моржу истим учесницима, као на прошлогодишијем турниру који је одигран у Будви. Наме, поред првака тадашње Југославије, екипе Маина,

на боћарским теренима Словенске плаже, наступили су боћари Љубушкија актуелног првака Босне и Херцеговине и Моржу првака Швајцарске. Без већих проблема, побједивши једну и другу екипу, Будвани су изборили пласман међу осам најбољих клубова Старог континента. Међутим, поновити прошлогодиши успех биће зузетно тешко. Боћање је полу-професионални спорт у Швајцарској, па је тешко повјеровати да ће Швајцарци олако пропустити прили-

ку да се пред својом публиком пласирају у четвртфинале. Не треба заборавити, нити потицани, вишеструког шампиона Босне и Херцеговине Љубушки.

Боћари Маина у Моржу ће наступити у прошлогодишијем саставу. Иако је прије мјесец дана преселио на Шквер и постао нови играч Вал - Зетатранса, Мирослав Петковић, најбољи прошлогодиши играч Будвани, као појачање, играће са својим дојучерашњим сагрдацима на турниру у Моржу.

-У каквом ће саставу наступити боћари Моржу сазнаћемо тек пред почетак сусрета. Надам се не и толикојајком да нас елиминише из даљег такмичења. Што се тиче нашег састава играчи који су прошле године изненадили велики терет на својим леђима. Осим њих у Швајцарску ће путовати и омладинци: Љубомир Минић и Горан Вуксановић који представљају будућност будванског боћања - изјавио је тренер Маина Милутин Вуксановић. Д. Кларић

БУДВАНСКИ РУКОМЕТ НЕ МОРА ДА БРИНЕ ЗА СВОЈУ БУДУЋНОСТ

РЕЗУЛТАТ НИЈЕ У ПРВОМ ПЛАНУ

• Школа рукаомета Будва изборила је запажено мјесто у пребројију будванског спорта. Већ годинама овом спортомском колективу у Будви се говори бираним ријечима и са великим уважавањем. Поред рада са свим категоријама млади рукаометаши и рукаометашице такмиче се у Другој републичкој лиги. Такмиче се и запажене резултате постижу. О тренутном стању у овом спортомском, по многојмјенију јединственом, колективу разговарали смо са тренером Браном Божовићем, рукаометним ентузијјастом који данониконо бдије над близу 120 дјевојчица и дјечака, који су рукаомет изабрали за свој спорт.

Да ли сте задовољни пласманом мушких и женских тима на крају првог дијела првенства у другим републичким лигама?

-На крају првог дијела првенства у Другој републичкој лиги са истим бројем бодова као и РК Тиват рукаометаша дијеле прво мјесто и поред тога што имају утакмицу мање, коју играју против Брскову у Мојковицу, што сматрам изузетно вриједним резултатом, поготово ако се зна да нас пласман у виши ранг не интересује. И дјевојчице су "презимиле" на првом мјесту, и поред тога што су уђедљиво најлађе у лиги.

• Шта ако се испад деси да на крају првенства заузмете прво мјесто?

-До краја првенства играјемо са жељом да освојимо прво мјесто и да код младих играча и играчица развијамо побједоносни морал. Међутим, овај састав је премлад, мислим и на дјевојчице и дјечаке, да се упусти у борбу са многострујим, јачим и искусни-

јим екипама. Ако којим случајем освојимо прво мјесто, право да се такмичимо у вишем рангу тима препустићемо другопласираној екипи. Уколико останемо сви на окупу послије двије сезоне овај састав биће спреман и за највећа рукаометна ишукшења.

• Кајете ако "останемо на окупу", да ли то значи да ће поново на крају првенства поједини играчи напустити Клуб?

-То је неминовност на коју смо навикили и која је постала саставни дио нашег рада. На крају првенства сваке године нас напусти и до десет рукаометаша, који због школовања напуштају Будву, а по неписаним правилима, ради се о најискуснијим и најбољим играчима. Међутим, већ наредне сезоне њихова мјеста попуњавају играчи из млађих селекција. И тако из

године у годину. Када по-мислите да сте направили добар тим кадар и за добре резултате у вишем рангу тима препустићемо свакодневно треничења, сучите се са реалношћу да најбољи треба да иду, а ви поново из почетка са петнаестогодишњицима да стварате нови тим.

• Поред такмичарског по-тога близу 120 дјечака и дјевојчица свакодневно тренирају у Клубу.

-У пет, по узрасту различитих, селекција већ више година у просјеку од 115 до 120 дјевојчица и дјечака у нашем клубу тренирају рукаомет. Сигурно је да се многи од њих неће домаћи првог тима, али ће засигурно заувољти спорт, прије свега рукаомет и уместо по кафићима и улици вријеме ће проводити на спортским теренима, што нам је и основни циљ.

Драган Кларић

СПОРТ И ЉУБАВ: КАКО СУ СЕ ЗАВОЉЕЛИ ОДБОЈКАШИЦА ИЗ ГРУЗИЈЕ И ФУДБАЛЕР ИЗ БАРА

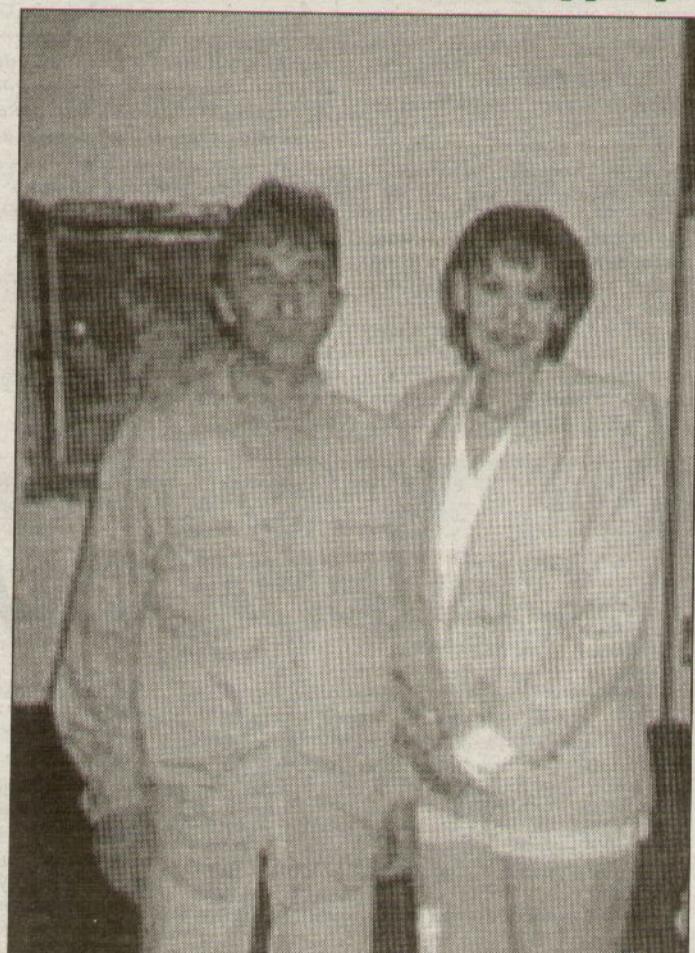
ОДБОЈКАШКО – ФУДБАЛСКА ПОРОДИЦА МИЛНОВИЋ

Женски одбојкашки клуб Лука Бар проглашен је за најбољи спорчки колектив у Бару у 2002. години. "Докерке" или "сирене" доспеле су до полуфинала плеј-офа државног првенства, где их је дочекало непријосновено ужиочко Јединство.

Капитен Луке Бар је Марија Милановић, рођена Царенко. Витка, снажна, поуздана на мрежи, Марија је ослонац тренера Владимира Милачића. Прије осам година дошла је у Бар и у њему остала. Удаља се за бившег фудбалера Морнара Томицу Млановића. Прије три године њихову љубав крунисала је кћерка Милица.

-Рођена сам у Грузији 1976. године у спорској породици - отац се такође бавио одбојком, а мајка, веома успјешно, гимнастиком. Одбојку сам почела да тренирам са 10 година, а послиje шест година преселила сам се, уз доzvolu oца i мајке, u Азербејџан, где је било много веће интересовање за одбојку. U Грузији су mi по-ред родитеља остала два брата и бака која me је подизала. Клуб за који сам играла, касније шампион Европе, послао me је на каљење у Румунију, али mi се тамо није допало и са 19 година обрела sam се у Бару. Било је то 1995. kада се Лука Бар такмичила у Првој "B" лиги - прича на добром српском језику Марија.

Од њеног доласка у Луку Бар, почиње узлет овдашње одбојке. Сада је Лука

стандардан прволигаш, скоро увијек пласиран међу четири најбоље екипе.

Одбојка је најженственији спорт. Нема директних дуела са ривалима, нема грубости, а тијело се лијепо развија. Имам максимално разумевање породице, јер је мој супруг Томица и сам био спорти-

ста - каже Марија.

Томица Милановић је био одлични десни бек Морнара. Играо је бескомпромисно, шпартажуји неуморно по десној страни. Био је познат по одличним централшутевима у противнички шеснаестерац и по игри у којој није штедио ни сеће ни противника. Ван те-

рене Томица је био повучен, миран младић.

-Терен је за мене увијек био посебна инспирација, давао сам све од себе за успехе екипе. Понекад сам и претјерио у оштрини, али сам увијек ишао на лопту, никада на ривала. Не волим мекушће у спорту, драго ми је што Марија

је послије долaska у Бар живјела у хотелу "Сидро". Већ послиje неколико мјесеци упознала је Томицу и љубав је планула.

-Томо је прatio све наше утакмице и тренинге и већ послиje два месеца забављања знала сам да ћу да се удам за њега. Седам година се познајемо, а четири smo у браку. Живимо у његовом стану са свекрвом Бранком. Да није ње, било би mi изузетно тешко. Бранка успијева да ме максимално растерети кућних обавеза, а највише ми помаже око чувања Милића. Стигне да види и утакмице које играм у Бару, није толико гледала ни свог сина док је играо фудбал - топло о својој породици и свекрви прича Марија, који сви зову Маша.

Обоје Милановића су просто инфицирани спортом, тако да mi Милица "не гине" спортска каријера. Томица се усавршава за спортског тренера, а Марија је недавно уписала Вишу тренерску школу у Новом Саду.

М. Вујовић

УЗЛЕТ КОШАРКАША ТИНЕ ТАЈМ

НА ВИДИКУ
ПРВА „А“ ЛИГА

- Сва чешири црногорска "B" лига је побиједили и код куће и у гостима
- "Свима ћуна усха приватизације и првом приватизованом супортском клубу у Бару сви су окренули леђа"
- Седам узастопних побједа а за улазак у елимину лигу ће пребићи три побједе из преостале чешири ушакици

У Тини тајм без обзира на остварени резултат у овој сезони навијају за фузију Приморке и Тине тајм и стварање једне мјешовите екипе на мору, али на здравим основама.

Власник клуба Славко Шаљперић истиче да је Тина тајм и овим пласманом постигла успјех и да јој није императив улазак у Прву "A" лигу, посебно због тога што атмосфера у граду као да није наклоњена Тини тајм.

-Овде су свима пуне уста приватизације, а првом приватизованом спорском клубу у Бару сви су окренули леђа. Као да смо некоме трн у оку. Ето, не можемо ни да тренирамо у дворани у којој играмо првенstvene мечеве. Општина је требalo да плати трошкове сале у ОШ "Југославија", али није то учинила и већ десетак дана смо принуђени да тренирамо у сали ОШ "Мексико". У Бару се гради велелепна споршка дворана, али је питање за кога, јер су барски спортисти угледном прештени сами себи и ријетким појединцима - ентузијаистима. Ипак, вјерујем у боље спорске и посебно кошаркашке дадене у Бару и нову градоначелницу госпођу Анку Војводић. Њена подршка би добро дошла поснрнулом барском спорту, ка же Шаљперић.

До краја првенства Тина тајм, игра са Борцем код куће, са Ергономом у Нишу, па са Радничким у Бару и на крају са Полетом у Новом Бечеју. Према неким рачуница, за четврто мјесто, које води у Прву "A" лигу, довољно би јој биле три побједе. М. Вујовић

НАЈБОЉА ЦРНОГОРСКА ТЕНИСЕРКА НОВУ СЕЗОНУ
ЗАПОЧЕЛА ПОБЈЕДАМАДАНИЦА УБРАЛА
„МИМОЗУ“

Од 12. до 15. марта у Херцег Новом одигран је традиционални тениски турнир "Мимоза Куп 2003". Уз учешће 16 тенисерки из Србије и Црне Горе, Македоније, Мађарске и Босне и Херцеговине, у конкуренцији јуниорки до 18 година побиједила је најбоља црногорска тенисерка Даница Крстајић, чланица ТК Будванска ривијера.

У првом колу Крстајићева је убедљиво савладала Милијану Мишић, чланицу ТК Горица 2:0 (6:1, 6:1). Ни у полуфинальному мечу Мађарица Мильана Аданко није представљала озбиљнију противнику супериорној Даници Крстајић, што и показује резултат по сетовима 2:0 (6:3, 6:4).

У финалном мечу против Јелене Рајић из ТК Црвене звезде из Београда 2:1 (6:7, 6:2, 6:0), поготово у другом и трећем сету, Даница је потврдила да тренутно у Србији и Црној Гори у свом узрасту нема достојну противнику.

На ран листи јуниорки Србије и Црне Горе до 18 година Даница Крстајић налази се на првом мјесту.

Д. К.

СПОРТ

ЈЕДРЕЊЕ, СПОРТ МОРА И ЈЕЗЕРА НИЈЕ ДОВОЉНО РАЗВИЈЕНО КОД НАС

ЈЕДРО ЈЕ ЦВИЈЕТ МОРА

Стара изрека бокељских поморача да је „једро цвијет мора“ остала је запамћена до наших дана, али више од романтичног присјећања не доприноси афирмацији и популаризацији једрења као спорта који има доста додирних тачака са туризмом, по-морством и, уопште, здравом природом и еколошким покретом. Иако наша обала пружа идеалне услове за развој једрења, као спорта, на почетку 21. вијека скромни су резултати, а спортске једрилице не баш честа слика дуж нашег мора, односно језера. А, према евиденцији Једриличарског савеза Црне Горе, са сједиштем у Котору, у овој републици дјелује свега десетак клубова и то у Херцег-Новом, Башићу, Тивту, Котору, Бару и Подгорици.

- Наша је жеља да се база прошири. Али, у неким срединама као што су Будва, Петровац и Улцињ, иако имају природне услове превелика окренутост туризму и другим пословима спутава младе да се баве једрењем. Море је природни изазов за једрење, у нашим крајевима и традиција је једрење на мору, али последњих го-

дина оживјела је активност на Скадарском језеру, а било је пропагандних регата и на Пливском језеру у жељи да и тамо, ако може, једрење пусти коријење - истиче предсједник Једриличарског савеза Црне Горе Бранислав Стјепчевић.

Спортско туристичка компонента једрења подстиче разраду идеје за повећавање спорта и туризма. Тако је врло заинтересован партнери из Русије за градњу марине у тиватском заливу, а има и заинтересованих са градњу једног броја везова у Котору и Доброти јер, осим у Бару, праве марине на најбољи обали нема.

Опрема за једрење је скупа и такмичари из Црне Горе, минуле сезоне, учествовали су само на регатама у класи „Оптимист“, „Ласер“ и „Европа“. Но, наши клубови немају „470“, „микротонер“, као ни даску. Уосталом, цијена „Оптимиста“ је око 2.500 евра, „Ласер“ кошта око 4.000 евра а „470“, којег нема у Црној Гори, око десет хиљада евра.

- Упорни смо у нашем, као и досадашњем савезу Југославије, чије је сједиште такође у Котору, да

организујемо што више регата, као и успоставимо везе са сродним федерацијама из више земаља. Тако смо потписали Протокол о сарадњи са Бродарским савезом Италије, Једриличарским савезом Италије, Руском једриличарском федерацијом, а имали смо три регате крсташа Бар-Херцег-Нови, Бар-Бриндизи и Отранто-Бар. Послали смо писмо и у Хрватску у жељи за успостављањем сарадње, али нисмо добили одговор - подсећаје Бранислав Стјепчевић.

Међу спортистима који се баве једрењем, жеља је да се овај спорт што више прошири дуж наше обале, да га привредни субјекти, па у том правцу посебно подсећају на туристичке и угоститељске субјекте од којих би било нормално очекивати да подрже развој овог спорта. Јер, директно је у функцији туризма и, уопште, афирмацији љепоте и еколошке чистоте црне Горе. Но, засад, заљубљеници у једрење морају се окренути само пријатељима и врло скромном државном буџету. Ваљда ће и једрење и сви који сједају у једрилице дочекати боље дане... Д. Давидовић

ОДБОЈКАШИ БУДВАНСКЕ РИВИЈЕРЕ ЗАПОЧЕЛИ БОРБЕ ЗА ШАМПИОНСКУ ТИТУЛУ

Мало ко је могао претпоставити да ће се одбојкаши Будванске ривијере на крају лигашког дијела првенства зауставити тек на четвртом мјесту и са те позиције започети борбе за шампионску титулу. Да у овом првенству све неће ини онако како су то очекивали и најављивали изабранци тренера Цветка Пајковића показала је већ утакмица другог кола, када су Марковић, Перешић... на свом паркету поражени од Партизана. Услиједили су потом порази од Младог радника у Пожаревицу и Војводине у Новом Саду, у првом дијелу шампионата, као и порази од Црвене звезде, поново Војводине и Младог радника у Будви у првој години првенства. Послије утакмице против Бораца, одигране у леденој дворави у Панчеву, 11. јануара, повреде су постале саставни дио игре Будванија. Најгоре у свему томе прошли су: Николић, Перешић и Марковић који су паузирали на више

ЈУРИШ СА КОТЕ ЧЕТИРИ

• Лигашки дио првенства одбојкаши Будванске ривијере завршили на четвртом мјесту • У чејвртфиналу плјеј-офа прескочен Партизан.

дворани у „Шумицама“ у Београду која је резултатом 1:3 (22:25, 25:19, 20:25, 13:25) поново припала будванским одбојкашима. Пласман на крају лигашког дијела првенства диктирао је да се Будвани у полуфиналу сусретну са комбинацијама из Подгорице, актуелним шампионом државе. Зајахаљујући томе што су одбојкаши Будвани први дио првенства завршили на првом мјесту зарадили су да утакмицу више, уколико то буде потребно, играју у дворани „Морача“.

Мјеста у „великом“ финалу има за само једну екипу. Да ли за актуелног шампиона или освајача Купа питање је на које ће дати дговор одбојкаши Будвани и Будванске ривијере. Д. Кларић

ВАТЕРПОЛИСТИ БУДВАНСКЕ РИВИЈЕРЕ МИНИ ЛИГУ ЗАПОЧЕЛИ СА ПЕТОГ МЈЕСТА

ПЛАН У ПОТПУНОСТИ ИСПУЊЕН

• Пећишко мјесто задовољава све у клубу • Свакодневни живош на точковима и преко 100 пређених километара.

Играјући своје првенstvene утакмице у Котору, далеко од очију спорске јавности Будве, ватерполисти Будванске ривијере муку муче да превaziđu многе проблеме који готово свакодневно навирују један за другим. Пето мјесто на крају лигашког првенства представља успјех који, без изузетка, цијене и вреднују сви познаваоци (не) прилика у српско - црногорском ватерполу. О њима проблемима, челицији Клуба, стручни штаб и играчи не желе да причају, то је за њих давно испричана прича. Поред хроничне беспарице која је снажно закуцала на врату будванског прволигаша још пред почетак припрема, изабранике тренера Зорана Ивановског ове сезоне нису напуштале повреде

и преходе играча. - Петим мјестом на крају лигашког дијела првенства морамо бити у потпуности задовољни. Тешко се било умјешати у горњи дом табеле међу такве екипе, као што су: Јадран, Приморац-Југопетрол, Партизан и Ниш-Класик. Осим тога од водећих тимова у првом дијелу првенства нисмо изгубили свише од три гола, што такође сматрам великом успјехом ове младе екипе. Надам се да ћемо и на крају мини лиге успјети да задржимо пето мјесто, премда су за ту позицију и ватерполисти Црвене звезде истакли кандидатуру - истакао је тренер Будвани Зоран Ивановски.

Годинама се живот најтрофејнијег спортског колектива у Будви одвија на точковима на свакоднев-

и. Д. К.

БУДВАНСКИ АУТОМОБИЛИСТИ ДОБИЛИ НОВОГ СПОНЗОРА

Познанство и пословна сарадња са прошлогодиšње брдске трке „Будва - Лапчићи“ између реномиране београдске компаније „Интерспид“ и АМСК „Будва“, половином марта мјесеца, крунисана је заједничким улагањем у нови клуб који ће се ове године такмичити под називом АМСК „Будва - Интерспид“.

- Ово је био једини начин да чувамо Клуб и аутомото спорт у Будви. Сигуран сам да ћемо на овај начин омогућити Горану Асановићу, Петру Лучићу, Драгану Милићи и Жарку Терзићу, са којим разговоре приводимо крају, да се домогну шампионске титуле. Осим тога и породица Комљеновић, власници „Интерспида“ у овом послу пронашли су свој интерес. Наиме, од 30. маја до 3. јуна у овом дијелу Црне Горе одржаће се 9. „Интерспид рели“ - Будва 2003 - изјавио је директор АМД Будва Анте Делоји.

„Интерспид рели“ је такмичење које има традицију и велики међународни ста-

новије и других земаља. Очекује се и велики одзив гледалаца са обзиром на велику популарност аутомобилистичког спорта у Црној Гори. Ако се зна да такмичења на Ловћену, Глави Зете, на стази Котор - Трошница, и на стази Будва - Лапчићи прати и до 50.000 гледалаца, са правом се очекује да ће ово тродневно такмичење пратити преко 100.000 посматрача.

Такмичење са стартом и циљем у Будви организује београдски АМСК „Интерспид“ уз помоћ АМД „Будва“ и пуну подршку АМС Србије и Црне Горе. Д. Кларић

IN MEMORIAM

ДАНИЛО ДАНО ДЕЛИБАШИЋ

година, за Барске новине записао је: „Ако је Ивица Осим био Штраус са Гравије, онда је чика Дано био Штраус са Маџарције“.

Ове године ФК Морнар слави 80 година постојања. Рођендан ће, на жалост, прославити без Дане, који је требало да прими награду као најбољи играч у историји клуба и сједи у челу тренеze.

По завршетку фудбалске каријере био је успјешни тренер Морнара, Слоге из Старог Бара и Улциња, тренер са осјећајем за игру. Без фудбала није могао. Пратио је готово сваку утакмицу свих селекција Морнара и осталих овдашњих фудбалских клубова, посебно од како је, прије десетак година, постао спортски дописник подгоричке Победе из Бара. Последњи текст о одбојци послао је два сата прије смрти.

Увијек је о барским спортистима писао са добром намјером, радујући се сваком њиховом успјеху. Било је право задовољство посматрати утакмице у друштву са Даном и слушати његове луцидне и духовите коментаре. О фудбалу је,

Милан Вујовић

МАРКЕТИНГ

КЊАЗ МИЛОШ дд
БУКОВИЧКА БАЊА - АРАНЂЕЛОВАЦ
ПРОДАЈНИ ЦЕНТАР
БУДВА

Минерална вода
Сокови

Пића других производача

Продајни центар у Ластви грдаљској
тел. (086) 451-297, факс 452-518

Дисконт у Будви, ЦДС Подкошљун
тел. (086) 452-378

D o o "E lektrojug"
Vila

PINKI
Samo za vas 365 dana u godini!

** ЕКСКЛУЗИВНО **
** КВАЛИТЕТНО **
** ЈЕДИНСТВЕНО **

smještaj
* ishrana
* nac. kuhinja

redjendani
svadbe
* pos. ručkovi

www.vilapinki.co.yu

086/452-300

086/451-344

SCI BUDVA
VAŠ PARTNER

SHOP COMMERCE INTERNATIONAL

JUGODRVO RADANOVICI (082) 325-271
RK "KAMELIJA" KOTOR (082) 325-682
RK "БЕОГРАД" БИЈЕЛО ПОЉЕ (084) 32-350

U SALONIMA NAMJEŠTAJA:
 - SPAVAĆE SOBE
 - GARNITURE
 - KUHINIE
 - TEPIŠI I ITISONI
 - KANCELARIJSKI NAMJEŠTAJ
 - LUSTERI I BIJELA TEHNika

ZA GOTOVINSKO PLAĆANJE 5-10% POPUSTA
KREDITI NA 12 MJESECI BEZ UČEŠĆA

VAŠ SCI BUDVA

Konoba
DONNA

Konoba Donna je tokom 30 godina
традиције постала simbol dobrog ukusa za
ljubitelje ribljih specijaliteta.

Telefon za rezervacije:

086/ 451-531

069-330-332

U srcu gradske luke.